

כרמית גיא:

עכשיו כמה הערות מקדימות לפני שאנחנו מתחילים. ערב טוב, ברוכים הבאים למכון הישראלי לדמוקרטיה, לשולחן עגול שהנושא שלו הערב הוא הסטת בתי הכלא, נושא שמונח על שולחן הבג"צ ואנחנו מחכים להכרעה שלו. ומיותר לומר שבשאלה הזאת כרוך לא רק ניהול בתי הכלא אלא גם סוגיות אחרות הרבה יותר של מה שזכה לכותרת "גבולות ההפרטה" או האם יש קו שמאחוריו המדינה לא יכולה להתנער מחובותיה או שאולי המדינה היא לא הגוף המתאים לנהל בכלל והיא רק צריכה לפקח על גורמים אחרים שיכולים לעשות את זה טוב יותר.

אני חושבת שהדיון שלנו יתנהל הערב בשני המישורים גם בשאלת הלמה וגם בשאלת האידך. במקום להכביר במילים אז כמו אתם יודעים הטקסט הזה על התמונות ואלף מילים, לקראת סוף החודש יוקרן ב"מבט שני" סרט של הבמאי ניסים מוסק על הנושא הזה של הפרטת בתי הכלא ואנחנו נראה עכשיו קטע ממנו ואני חושבת שהוא יציג את הבעיה בצורה הרחבה והמקיפה ביותר וזאת תהיה הקדמה בשבילנו לדיון.

הקרנת סרט

אנחנו מלכתחילה לפני שניגש ניתן לכל אחד את רשות הדיבור אני רוצה כמה הערות מקדמיות. אנחנו התכוונו לקיים דיון הרבה יותר מצומצם אבל ככל שנודע שהולך להתקיים דיון כזה יותר ויותר אנשים צילצלו ואמרו, גם אני רוצה להשתתף, גם לי יש מה לומר, גם אני מעורב וגילינו מה שחשבתי שיהיה נושא איזוטרי שמעניין רק אותנו ולפי כמות הקהל פה אני רואה שהוא בכלל לא נושא איזוטרי ובכלל לא מעניין רק אותנו אלא הוא נוגע לרבים. אבל יש מישהו שלא מופיע פה ומופיע בסרט ואלה אנשי האוצר, אנחנו ניהלנו אתם משא ומתן ממושך ואני רק רוצה להבהיר את זה משום שזה לטעמי זה קצת מהותי. אלה שהובילו את המהלך כבר לא באוצר והם לא מעוניינים על תפקידם הקודם, על הפרק הקודם בחייהם או שהם עכשיו עוזבים את האוצר והם לא מעוניינים לדבר לפני שהם עוזבים. אלה שנמצאים עכשיו לא הובילו את המהלך אז הם לא מעוניינים לדבר, ובסופו של משא ומתן מאד ארוך ומייגע נמסר לנו מדוברות האוצר, אנחנו אין לנו מה לתרום לדיון כזה כי אנחנו עסקנו רק בהיבטים הכלכליים של הנושא וההיבטים החברתיים לא נוגעים לנו. ואז הבנתי שאם עד אותו רגע לא ידעתי למה אני מקיימת את הדיון הזה התשובה הזאת היא תשובה שיכולה להיות כותרת המשנה של הדיון. הם לא כאן משום שאין להם מה לתרום לדיון. הד"ר עוזי לנדאו, לשעבר השר לביטחון הפנים, אני אמרתי קודם שאנחנו מחלקים את הדיון או שבעצם שתי השאלות המקבילות שיתקיימו לאורך הדיון זה קודם למה ואחר כך אידך. ואני שואלת אותך למה? מה פתאום?

ד"ר עוזי לנדאו:

קודם כל במשרד לביטחון הפנים הנושא הזה הועלה וקיבלתי החלטה לקדם אותו זה לא נעשה בנוכחות עומרי שרון ואת החלטה הזאת קיבלתי בלי השפעת משפחת שרון. את החלטה הזאת קיבלתי כי חשבתי שצריך לקבל אותה. כל נושא האסירים בכלל במדינת ישראל הוא עניין שעוסקים בו או אנשים שהדבר בוער בהם בצד החיובי של הדבר או אניני טעם שרוצים להגיע אתו רחוק. את הציבור ככלל זה לא מעניין. כמה שיותר ידפקו את האסירים ככה יותר טוב, מגיע להם

בסך הכל. אבל בסך הכל מדינה ראויה לשמה נמדדת גם בדרך שבה היא משכנת את האסיר וגם בדרך שבה היא אחר כך משקמת אותו, כך צריך לנהוג. הבעיה היא איך בתנאיה של מדינת ישראל אנחנו יכולים להביא לכך שלמרות שמתווספים יותר ויותר אסירים אנחנו מדברים על החלטה שנתקבלה ב- 2001, ומיד בשנה הראשונה של הקדנציה שלי שעוד היה ברור שהולכים לא רק עקב פשיעה שאנחנו נמצאים כל הזמן בעיצומה והיא מתגברת אלא גם אסירים בטחוניים שהחלו באותה תקופה של טרור להיכנס למערכת, איך מטפלים בפער הזה בין הקיים לבין כלומר בין בתי הסוהר הקיימים לבין מה שעוד צפוי לנו. בחודשים הראשונים עוד היתה מן אופטימיות כזאת, הנה סגרנו ונפתרנו מבית הסוהר כרמל, זה שם יפה לשם של בית הסוהר דמון שצריך רק להיכנס ולראות עד כמה הוא עוד מימי הבריטים. השאלה היא מה ואיך גורמים לכך שיבנו בתי סוהר. מה מביא את האוצר להירתם והאוצר כדרכו מתבונן מלמעלה, מלגלג כשהדברים לא הולכים כפי שהוא רוצה. אני עוד אוסיף שהתנאים כבר אז היו די קשים כי הבניינים היו קשים וזה אומר שבחורף קר ובקיץ חם וזה אומר שהצפיפות היא גדולה ביותר, אין אוורור, השירותים פתוחים, אין שום פרטיות, ומצורת המקום היא נוראה. בממוצע זה משהו כמו 3 מטר מרובע כאשר צריך לפחות 4.5 או 5 מטר מרובע. אני אומר במוקצן כי לעיתים אתה יכול להשאיר מקומות שהם לא תפוסים אבל המקום שבו יש לך אסירים זה 1 על 1 וצפיפות נוראה, דחיסות, אלימות, קטטות, ככה אי אפשר. והאוצר אמרו, אם תפריטו גם נבנה, זה מה שהם אמרו.

כרמית גיא:

הם התנו את הבנייה בהפרטה?

ד"ר עוזי לנדאו:

בלי ספק. זה מה שהיה. וכאן הדילמה היא דילמה די פשוטה. אתה לא רוצה לתת למגזר פרטי כעיקרון שירות כזה שיהיה בידי מגזר פרטי למרות שאני לא שולל כליל את האפשרויות של חלופות שונות. צרפת למשל שחלקים גדלים והולכים לידי המגזר הפרטי. לגבי הסעדה אין בעיה בכלל כי הסעדה אפשר להוציא החוצה. הבעיה היא על הקטע שבו עלולים להיות או הגדרות או עירוב בחלק שבין סמכויות ואחריות ובין החלק שקשור בזכויות האסיר. יש כמה מודלים בתחום הזה. אבל שם הדילמה די מהר נוכח הפער שהלך וגדל בין היכולת לטפל באסירים ובין מספרם שצפוי היה לעלות ולגדול, הבחירה היתה יד פשוטה, בין זה שנמשיך לנהל מאבק חורמה בגבורה חסרת תקדים נגד האוצר, ונעמוד על הצדק, ונעמוד על התקציבים ונהיה מדינה של עקרונות שלא רוצה לתת בידי המגזר הפרטי את הטיפול בזה, או שנלך להפרטה. להפרטה מסוימת שנבדוק את תנאיה מראש ואולי גם על זה התנאים חשוב ביותר לבחון אותם. איך נכנסים לקטע הזה? באופן הדרגתי כאשר בחוץ כשאנחנו מסתכלים על מדינות, לא מדינות שוליים באפריקה אלא מדינות מרכזיות כמו ארצות הברית, בריטניה, סקוטלנד וניו זילנד וקנדה וצרפת, אתה רואה שיש הפרטה במידה זו או אחרת ופעם אחת אין תלויות, אני אומר כדי להיות זהיר, גדולות מדי ובודאי אף מדינה מכל אלה לא מגיעה למסקנה שצריך לתת את הדברים האלה. ולכן הדילמה האמיתית שעמדה בפני ההחלטה זה או חלופת טחנות הצדק ושאני אומר טחנות הצדק זה לא סתם משום שהן טחנות לאט אלא פה הן טחנות את הצדק. והמצב יחמיר אתן והחלופה השנייה היא החלופה הפרגמטית, המעשית, האנושית. שבודאי צריך לבחון אותה ובודאי צריך לבדוק אותה וזו היתה הדילמה שבפניה עמדתי. וההחלטה שלי היתה פשוטה ביותר, קודם כל אני הולך לבדוק

מה קורה בחוץ והאינפורמציה שקיבלנו היתה שהמצב הוא סביר ביותר בחוץ וצריך לבדוק אותו ביתר פירוט. יש 3 מודלים של הפרטה, אחד הצרפתי של הפרטה חלקית וזה 25 אחוז, היתה ההפרטה הבריטית שזה כמעט עד הסוף של 90 או 95 אחוז והיתה הפרטה אמריקנית שהיא היתה הפרטה כליל כלומר שהכל בידי המפעיל. הדבר החשוב הוא בדיוק בחלק של ההפרטה הבריטית, כי ההפרטה הצרפתית של 25 אחוז היתה שלא מספקת. ובדילמה שאליה יצא צוות לבדוק בקטע הבריטי שם למדו מן הבריטים דבר שאולי צריך לראות איך מיישמים מן הטעויות שלהם את הדברים בישראל. מה עשו הבריטים? הם דאגו לשמור בידיהם את כל מה שקשור בתנאי האסיר. רשת שפיטה של אסירים, בתנאים שקשורים בתלונות שאסיר מגיש כנגד שאלה מפעילים או מנהלים את חייו היומיומיים. בדברים האלה הבריטים שמרו את הסמכות בידי עצמם. אחד הדברים שחששו אצלנו זה לראות במודל הצרפתי איך אתה עושה את ההבחנה למשל בין השומר בשער בית הסוהר שהוא נגיד של המדינה ובין הסוהר שיהיה מופעל פרטי, סוהר פרטי. כשאז מישוהו שברוח מבית הסוהר תתחיל ועדת חקירה מי אחראי על זה. הסיפור הוא לא פשוט אני חושב שהעבודה שנעשתה מאוחר יותר יש בה דברים יפים ביותר. אני כבר לא הייתי שר ואחראי על זה כאשר הגענו לשלב החקיקה ממש, כשספרנו שם את הידיים 55 אצבעות שהצביעו בעד אני חשבתי שהחקיקה הזאת היא נכונה וצריך ללכת לזה והסיבה הבסיסית היא הסיבה האנושית.

כרמית גיא:

אבל עדיין אני חוזרת להתחלה, אילולא היתה החרב של התקציב לפיתוח ולבנייה אתה לא היית שוקל את המהלך הזה.

ד"ר עוזי לנדאו:

אם היה בודאי. אם היה כסף והייתי יכול לעשות את זה לבדי אז הייתי עושה. אבל אם היה בא האוצר ואומר, אתה יכול להפריט עוד דברים למשל את המורים שילמדו בתוך הליך שיקום האסיר, יש דברים שבאופן טבעי אפשר להפריט אותם כי מערכת ממשלתית לא צריכה להתעסק אתם.

כרמית גיא:

זה מזכיר לי ידיעה שקראתי השבוע והיו לה שני חלקים. אחד זה שנשים יחדלו להיות נהגות האמרים בצבא והמשך המשפט היה שהכשרת הנהגים תצא החוצה מהצבא.

ד"ר עוזי לנדאו:

אישית לפי דעתי בהחלט יכול להיות שהדרכת נהגים צריכה לצאת מהצבא, אין שום בעיה.

כרמית גיא:

השאלה היא אם יש קשר בין הדברים?

ד"ר עוזי לנדאו:

אם אישה יכולה להיות נהגת האמרים, אני מכיר הרבה גברים שהייתי מעדיף נהגת האמרים טובה. אולי עוד דוגמא אחת לגבי האוצר בכלל, היתה תקופה טובה שבה גם הייתי איש מקצוע, הייתי מנכ"ל משרד התחבורה. אחרי שגם עבדתי בטכניון מספר נשים בתחבורה. ואם היום אנחנו נוסעים על נתיבי איילון זה רק בגלל שהצלחנו לעבוד במאבק קשה נגד האוצר. הם אנשים חכמים וכל המעלות סברו שנתבי איילון זו טעות כלכלית קשה. יש כאן בינינו כאלה שאולי זוכרים שאז משרד התחבורה פתח בהתחלה נתיב אחד, פתח מהקרייה עד קיבוץ גלויות, ואחר כך עד ירושלים ושנתיים אחרי זה עשינו את זה גם לכיוון השני. למה? כי את 80 אחוז מהתקציב שמנו על זה ואם לא היינו עושים את זה גם היום לא היו נתיבי איילון. התאבון לאנשי האוצר בא בדרך כלל עם האוכל. תודה רבה.

כרמית גיא:

תודה רבה לך. אביב וסרמן, אנחנו כבר עשינו אתך הכרה בקטע של הסרט אבל בכל זאת אתה הובלת עם חברים שנמצאים כאן את המאבק בהחלטה הזאת, אז אם אתה יכול לתת באמת תשובה לשאלה אם המדינה והממשלה לא יודעת לנהל אולי באמת היא צריכה לתת את הניהול לאנשים שזה המקצוע שלהם ולהסתפק בפיקוח ברגולציה.

עו"ד אביב וסרמן:

אני אענה על השאלה אבל בקצרה כדי לתת הזדמנות לכל הקהל שנמצא כאן. ראשית אני רוצה להגיד תודה לך ולפרופ' כרמון על הארגון של האירוע הזה כי זה לא מובן מאליו שבמדינת ישראל מדברים על הנושא הזה. אני חושב שיש עדיין הרבה אזרחים במדינת ישראל שלא יודעים שמדינת ישראל הולכת להפריט כלא ולהצטרף לרשימה מאד קצרה של מדינות שבחרה דווקא במודל של ההפרטה המלא בניגוד לרוב מדינות העולם שבחרו בהפרטה חלקית. אני לא מופתע מהכמות של האנשים שנמצאת פה היום, אני חושב שסיכום שנת המשפט בעיתון "הארץ" כתב יובל יועד לפני מספר ימים שהעתירה הזאת זה אולי התיק המשפטי החשוב ביותר שמונח לפני בג"צ ואני חושב שהוא כתב את זה כי אנשים מבינים שההשלכות של הדיון פה הן הרבה מעבר לבתי סוהר. הן דמותה בעצם של מדינת ישראל. באיזו מדינה אנחנו רוצים לחיות? במדינה שבה המדינה השלטון עושה מספר דברים במיוחד הסמכות להשתמש בכוח נשאר בידיו? או שגם הדבר הזה עובר לשליטתן של חברות פרטיות ונכנס תחת הגלגלים של עשיית הרווח. וברור שזה הסיפור. לא רק העניין של בתי הסוהר ואני חושב שזה מה שמביא את הקהל לכאן היום, וזה מה שגרם לבג"צ להרחיב את ההרכב ל-9 שופטים כי זאת בעצם השאלה כאן. באיזו מדינה אנחנו רוצים לחיות? אני חושב שהסיפור של אנשי האוצר שרואיינו לסרט אבל לא נמצאים פה עכשו זה הסיפור של האבסורד שאנחנו נמצאים בו. יש כאן סקר שנערך והוא אומר ש-60 אחוז מהציבור בישראל גם אם ההפרטה חוסכת כסף, ההפרטה של בתי הסוהר, הם עדיין מתנגדים לסיפור הזה ויש לי הפתעה לנוכחים פה. רוב האנשים שהגיעו, רובם המוחלט של האנשים שהגיעו לדיונים בכנסת והגיעו לכל מיני כנסים שהייתי שותף להם בשנים האחרונות, רובם מתנגדים לסיפור הזה. אז אתה שואל את עצמך איך זה עובר? איך עובר הדבר הזה והתשובה טמונה במי שלא נמצא פה היום, במיוחד בתקופה הזאת, 2002 ו-2003 שהמהלך הזה הורד, האדון הנכבד אורי יוגב שרואיין לסרט יחד עם האדון הנכבד קובי הבר, מתוך אידיאולוגיה הם מרואיינים גם לארץ אחרת שבעריכת במבי שלג באו ואמרו, האידיאולוגיה שלנו זה להפריט כל דבר שזו. ואז בסופו של יום

צריך עוזי לנדאו לבלוע את הגלולה הזאת ולהתחיל לסנגר על המהלך הזה. זה לא רעיון שלו. זה לא רעיון של מר הרשקוביץ להפריט את בתי הכלא, האדונים האלה באוצר שנמצאים במיעוט, לא נבחרו בצורה דמוקרטית ובניגוד להלך הרוח בציבור באו ואמרו, צריך להפריט כל דבר שזו ואם לא תכלו אתנו עם הסיפור הזה של ההפרטה לא נלך אתכם, נייבש לכם את התקציבים גם לבתי כלא ציבוריים. במצב כזה מה אמור עוזי לנדאו לעשות? להגיד, אני לא מטפל יותר באסירים? ברור שהוא מסכים. וברור שכל החבורה הנכבדה שיש כאן מנסים לעשות את זה בצורה הכי טובה שאפשר. אז הייעוץ המשפטי, הגב' חנה קלר ואנשים אחרים מנסים לעשות בנסיבות האלה, באקדח הזה שניצב לרקתם, מנסים לעשות הכי טוב שאפשר. ואז מגיעים לזה שמגיעים פתאום לכנסת ואז הציבור נחשף לעניין הזה, יוצאת צעקה גדולה כי באמת הכנסת זו הבמה לקבל הכרעות כאלה ואז לצערי יורי שטרן המנוח בא ואומר, הכנסת היא לא במה לדיונים אידיאולוגיים. זה תעשו במכללות שלכם למשפטים. זה תעשו באקדמיה, זה תעשו במכון לדמוקרטיה, פה זה לא הבמה. תקן אותי, חמי דורון אם אני טועה. אמר את זה עשרות פעמים. ואז באמת בצר לי, אמרתי את זה לידידי עו"ד שלהבת הרבה פעמים, אני באמת לא חושב שבסופו של יום זה צריך היה להתגלגל לבג"צ. אבל באיזה שהוא מקום הדיון האידיאולוגי הזה צריך להתקיים. מושכלות ראשוניות, אמר הפילוסוף הפוליטי אולי הכי גדול בהיסטוריה, ובר- "לא משנה אם אתה סוציאליסט או קפיטליסט, תכליתה של מדינה זה להיות הישות החברתית היחידה שיש לה מונופול על השימוש באמצעי כפייה". מה זה אמצעי כפייה? היכולת לגייס אותך לצבא, היכולת לקחת אותך לתחנת משטרה ולחקור אותך, היכולת להכניס אותך לכלא, היכולת לשים אותך בצינוק, זה בכלל לא משנה אם אתה סוציאליסט או קפיטליסט, זאת תכליתה של מדינה. זה מה שאמר ובר, זה מה שטענו גם בכנסת ואז אמרו לנו, לא זאת לא במה לדיונים אידיאולוגיים. אז בסופו של יום זה התגלגל לבג"צ ובג"צ צריך יהיה להכריע חוקתי או לא וכל יום שעובר שבג"צ לא מכריע מבחינת אותם פקידי אוצר ואותם יזמים בחברות פרטיות, מבחינתם אפשר להמשיך. אז מפריטים בתי כלא, וראשי ערים נוח להם אז הם כבר מקימים משטרות פרטיות בחריגה פרועה מסמכות, משרד הביטחון מפריט מחסומים לא רק את נהגות ההאמר אלא מפריט מחסומים שלמים, מחסור קלנדיה הוא מחסום מופרט לחלוטין. הפטרולים לאורך גדר ההפרדה הם של חברות פרטיות וזאת המדינה שאנחנו חיים בה.

כרמית גיא:

אוקי, תודה בשלב הזה. אני רוצה לפנות אליך, פרופ' יצחק כץ. הוזכר פה הסקר שערכת אז בוא נדבר עליו. סקר של מאגר מוחות אנחנו ביקשנו לשאול על אינטואיציה של קהל כי אנשים לא יודעים את הפרטים. אנשים באמת לא יודעים את הפרטים אבל נדמה לי שהגיבו באינטואיציה.

פרופ' יצחק כץ:

כן, התנדבתי אם הייתי יודע שאלו התוצאות לא הייתי מתנדב. הסקר אני אומר מילה אישית וגם מילה לגבי אביב והסקר, אני בא עם תוצאות לא טובות לדעתי, אני כמובן בעד הפרטה

אבל עם זאת טוב לבוא ולשמוע את הסיפור מדי פעם למרות שאנחנו יודעים ובטח הפוליטיקאים יודעים ויושבים פה כמה שהם כאלה או שהיו כאלה שאפשר גם לחנך את הציבור ואפשר גם לשנות את העמדות של הציבור. ולפעמים גם סקר רע אם אתה מסתכל בעיניים של האוצר או בעיניים של מקבלי החלטות יכול לגרום לך לשינוי בכיוון שלך, לכן עדיף לפעמים לבוא עם סקר רע כמו בכל זירה אחרת מפני שזה יכול להיות טריגר לשינויים. מה עוד שהתוצאות כאן הן לא 80 אחוז לכאן ו-20 אחוז לכאן וכדומה. דבר נוסף שמקשה על עריכת סקר בנושאים האלה זה אי הידיעה. אני חושב שבגלל אי הידיעה או בגלל שאנחנו כחוקרים סוקרים מייחסים אי ידיעה לציבור אנחנו שואלים עדיין בצורה מעורפלת. לא פירטנו כאן את הפתרון הספציפי ואמרנו כאן זה הפתרון בנוסח ביו דיו, בנוסח הפרטה אחרת אלא השארנו כאן ניסוחים מאד מעורפלים לפעמים גם המעורפלות הזאת היא חלק מאיזה שהיא אסטרטגיה של מקבלי החלטות, להשאיר את זה בכוונה מעורפל ולגרום לכך שהציבור לא יידע. ככל שהציבור יידע פחות הוא יהיה גם מסוגל להתקומם ולהתנגד פחות. וגם הסוג של התעשיות הבטחוניות הן לא ידעו עד שלא כינסו את האסיפה הכללית והעבירו את המניות או במקרים רבים אחרים. יעקב ליפשיץ שהיה מנכ"ל האוצר כתב ספר מרתק על ביטחון ישראל והוא אומר, השתמשנו כל השנים במונחים אחרים עודפי הפרטה. לא קראנו לזה הפרטה. היום כבר מכירים כל מיני דברים אחרים אבל קראנו לזה המרה והסבה ואיזרוח, כל מיני מילים יפות רק שאף אחד לא יידע שמדובר בהפרטה. ולפעמים דווקא המעורפלות הזאת עוזרת לקבל החלטות. עוד הערה אחת קטנה לגבי אביב, אני לא מסכים לאמירה של אביב לפיה מדינת ישראל בחרה בהפרטה מלאה, זה ממש לא נכון עובדתית. מדינת ישראל לא הולכת להפריט את המערכת הציבורית. היא היתה, היא עודנה, היא תהיה. הולכים לעשות דבר מה נוסף באמצעות יזמים פרטיים. וגם הדבר מה הנוסף הזה הוא בפירוש לא הפרטה מלאה. מפני שראינו משם קודם הפרומו של הסרט, את הסרט על הפרטת בתי הסוהר בארצות הברית, שם יש הפרטה ספקולטיבית, אין שום מכרז, אין שום זכיין, אין שום קבלן, אין דבר, ועדה במקום להקים בית מלון או רשת אופנה או מקדונלדס או דוכן פלאפל, שם את כספו, הולך מקים בית סוהר והולך לשווק אותו. זוהי הפרטה מלאה. אז עדיין אין כאן שום הפרטה מלאה. אחרי שאמרתי במילה את דעתי בעניין, מה אומר הציבור? שאלנו כאן מעט שאלות על מנת לקבל תשובות ברורות כמה שאפשר. שאלה אחת היתה באופן עקרוני, האם אתה תומך או מתנגד להפרטה של שירותים ושל חברות ממשלתיות בישראל עוד לפני בתי הסוהר ואתם רואים כאן ש-45 אחוז תומכים בהפרטה הכוללנית הזאת. אנחנו מנקים את אותם 22 אחוזים שאין להם דעה וזה שיעור נמוך. למרות שאמרנו שישנה אי ידיעה בציבור, הציבור בתחושה יודע שהוא נמצא היום בעולם מופרט כזה או אחר ולכן ה-22 אחוזים שאין להם דעה, בהחלט שיעור זניח ומקובל ושגרת. אז 60 אחוז תומכים, 42 אחוז מתנגדים. לאחר מכן נכנסנו לאיזה שהיא רזולוציה קטנה של מספר תחומים מרכזיים, אפשר לעשות כאן רשימה הרבה יותר ארוכה. אני אומר בהערת אגב, הציבור אוהב לשמוע כל מיני סקטורים. היינו שומעים על הבנקים למשל שכמעט כולם כבר הופרטו אז ברור שצריך להפריט אותם ולחסל אותם ולשבור אותם ולהכות אותם וכדומה. עובי חברת החשמל או עובדי נתב"ג שמכבים את האורות בנתב"ג, יש דברים שאוהבים לנשוא בלי שום קשר להפרטה בכלל אבל בכל זאת, יש כאן איזה שהוא דירוג ויש כאן מספר תחומים מרכזיים בהם גם התחום של בתי סוהר. אז בואו נאמר ככה, הציבור תומך יותר בהפרטה של שדות תעופה, הציבור תומך יותר בהפעלה של נמלי ים, הציבור תומך בהפרטה של חשמל, הציבור בפירוש לא תומך ואפילו מתנגד בנושא הרגיש של מערכת החינוך. שאלנו על איש השנה ועל לוזר

השנה ועל אירוע השנה ואירוע השנה בקרב הציבור הישראלי היה ההשבתות בתחום החינוך. זה מפליא, זה מדהים ואני חושב שזו גם תעודת בגרות לעם שחושב שהחינוך כל כך חשוב והוא גם מציין את ההשבתות כאירוע הכי חשוב שהיה ב-2007. אז לכן גם כאן החינוך הוא גם חשוב וגם פחות ופחות אנשים כמובן תומכים בהפרטה שלו. אספקת שירותי בריאות גם הם יוצרים איזה שהוא אנטגוניזם וגם הפרטת בתי סוהר גם הם שירותים שהציבור לא היה רוצה.

כרמית גיא:

בעצם שיעור התמיכה הנמוך ביותר בהפרטה הוא בעניין של הפרטת בתי סוהר.

פרופ' יצחק כץ:

מערכת החינוך ובתי הסוהר הם יש בהם יותר, למערכת החינוך מתנגדים יותר. עכשיו אנחנו מגיעים כמובן לשאלה של הפרטת בתי סוהר והשאלה כמו שאמרתי היא כללית, לטוב ולרע. השתדלנו לשמור על השאלה שלא תהיה מוטה כמובן אבל עדיין היא מאד כללית. לא פירטנו את הפתרון הספציפי או פתרונות אחרים בעולם. שאלנו האם אתה מתנגד או תומך להפרטת בתי סוהר, 60 אחוז שהם רוב, אין ספק שזה רוב בולט התנגד להפרטת בתי הסוהר, 41 אחוזים תומכים וכשאנחנו מנקים את בעלי הדעה מקרב האחרים הממצא המעניין שנמצא לאחר מכן, הפענוח של התשובות לשאלה הזאת בהתאם לרמת ההכנסה וברור שככל שרמת ההכנסה גבוהה יותר כך אנשים תומכים יותר בהפרטה של בתי סוהר ובהפרטה בכלל. אפשר להכליל ולומר בזהירות המתבקשת שהשכבות החלשות או בעלי ההכנסה שהם הרבה מתחת למוצע מתנגדים הציבור הזה מתנגד יותר להפרטה גם בכלל וגם של בתי סוהר. בחלק מהמקרים הוא מתנגד, נאמר את זה בציניות למרות שיש בזה גם גרעין של אמת. ואם הם לא לקוחות ישירים אז הם מכירים כאלה שהם לקוחות ישירים של המערכת והם גם לקוחות שהמערכת ושירותי רווחה וכל מיני שירותים שהם יוצרים אנטגוניזם מאד גדול של הפרטה. יותר קשה במישור האמוציונאלי להפריט אותם. עוד לא נולד הפוליטיקאי האמריקאי שיכריז על הפסקת מתן השוק והלחמניה לילד בבית הספר. אותו דבר, זה מעורר אמוציונאלית רגשות כמובן קשים נגד. אז מעבר לפרטים שעולים כאן אין ספק שיש כרגע בציבור לפחות התנגדות ברורה להפרטת בתי סוהר וגם בתחומים אחרים. וזו תמונת המצב כרגע.

כרמית גיא:

תודה בשלב הזה. שמואל הרשקוביץ, המנכ"ל לשעבר של המשרד לביטחון הפנים. אתה היית בתקופתו של עוזי לנדאו, אתה כתבת במאמר שפורסם באתר של המכון שלא זו בלבד שאין כאן פגיעה בזכויות האסירים אלא להפך, הדגם החדש אפילו יבטיח אותן. נמק.

מר שמואל הרשקוביץ:

אני חושב קודם כל השאלה שצריכה להישאל מעבר לאידיאולוגיה האם בסופו של יום הנושא שקוראים לו הפרטת בית סוהר או בית סוהר בניהול פרטי או טוב או רע לאסירים. בסופו

של דבר הם הקליינטים ולא משנה כרגע מאיזה רקע סוציאקונומי הם מגיעים למקום הזה. ולכן התשובה שלי מתוך היכרותי בסוירים רבים את בתי הסוהר ואת המצב המביך שנקלעתי אליו וראיתי שם, אני מוכרח לומר שאין לי ספק שהתשובה היא חיובית, זה יהיה טוב יותר מהמצב הקיים. עוזי ידידי אמר קיבל החלטה כי האוצר לחץ וכו', אני מוכרח לומר שהדיונים עם האוצר היו דיונים פתוחים לגמרי ובסופו של דבר חלק גדול מההערות, ההתנגדויות, הטענות של הציבור שמחנו להפנים אותם בתוך החוק. זו לא היתה איזה שהיא התנגדות גורפת לעניין הזה. אני מוכרח לומר הערה נוספת. אני כמנכ"ל נניח שלא הייתי מאמין לעניין הזה. אני לא בטוח שהשר שלי היה שולח אותי לקדם את החוק, אני חשבת ואני אמנם בהשכלתי אשי מדע המדינה, מכיר את הסיפור הזה מההיבטים האקדמיים אבל אני גם בחנתי את הדברים באופן מעשי והחלטתי שאני באמת מרגיש נוח לתמוך בעניין.

עכשיו אני מגיע לסיפור האסירים עצמם. תראי, קום כל הוזכר פה כלא דמון, כלא כרמל, זה מקום אדיר להפרטה,, לתיירות נופית מדליקה, מקום מדהים. אני רוצה להזכיר שאני הייתי בעברי גם מנכ"ל המשרד לאיכות הסביבה, פשוט מקום מדהים. זה וכלא זה לא תרת דסתרי זה דבר שאסור בכלל שיהיה דבר כזה. אני מוכרח לומר שהכלא הצרפתי הבודד שביקרתי בו הוא גם כן במקום מאד יפה כזה שנקרא אביניון, ושם האיש פותח חלון, הנוף שם יפה ומה קורה במקומות האלה, מסתבר שלמרות הכל נותנים לאנשים במקומות שהם תיירותיים נטו מכניסים בית סוהר שהאווירה תהיה יותר נעימה, שהמשפחות מגיעות שיהיה יותר נחמד ונעים, שאנשים שיוצאים לחצר ומסתובבים רואים נופים, אבל כלא דמון שלנו הוא פשוט דבר שאסור בכלל לקרוא לו כלא, זה דבר נורא. ואין לנו ברירה כי זה מה שיש. אני מניח שאם מספר האסירים יילך ויקטן והמדינה תרצה להיפטר מאחד מבתי הסוהר הוא הראשון שייפטרו ממנו. זה ככה דרך אגב לעניין עצמו. לדבי הנושא של תרומת הפרטה, קודם כל המפרטים שיוכנו על ידי המשרד והאוצר ושיתוף עם משרד המשפטים, המפרטים מבטיחים התייחסות מאד מאד הוגנת וראויה בהשוואה למצב הקיים היום בבתי הסוהר, גם בתחום החינוך, גם בתחום הרווחה, גם בתחום המזון. זה פשוט קריטי. ראיתי בצרפת למשל תרגילים שונים בתחום המזון, אצלנו זה לא יכול להיות, לא יכול להיות.

כרמית גיא:

אבל אם זה נמסר לחברה פרטית שמטבעה רוצה לעשות כסף כי בשביל זה היא קיימת, האם אין כאן סתירה משום שהשקעה בסוהרים והשקעה בתנאים היא השקעה?

מר שמואל הרשוקביץ:

תראי, אני לא רוצה לעשות פה ניתוחים כלכליים אבל אני מוכרח לומר לך דבר מאד פשוט. חלק גדול היום ממצרכי המזון מוטבעים עליהם תאריכי פג תוקף וכל מה שאפשר לעשות כדי להוזיל לספק דברים זה כאילו לספק מוצרים שהם פגי תוקף. לא יכול להיות דבר כזה במערכת הזאת. לא יכול להיות, לא יקרה. הבקרה היא כל כך מובנית בתוך התהליך שזה לא

יקרה. מצד שני, אין ספק היום שהתמחור נעשה כך שהאיש מקבל כסף, אותו יזם מרוויח פר מיטות זמינות, לא מקבל פר אסיר שנמצא שם, ולא מקבל כתוצאה מזה שיש יותר אסירים או אסירים יותר קשים או יותר שנים, הוא מקבל פר מיטה פנויה, הוא מקבל את הכסף ובזה נגמר העניין. המפרט ידוע, התנאים ידועים, הדרישות ידועות, הכל ידוע ובסך הכל הוא מחוייב בדין לתת ולספק את השירות הזה.

כרמית גיא:

ואם הוא לא יעשה את זה מה יקרה?

מר שמואל הרשקוביץ:

רגע, רק שניה, כנייל לנושא החינוך. שעות החינוך שמוגדרות לו היום במפרטים הן שעות שמספרן ואיכותן עולה על המצב הקיים. אנחנו כבר משדרגים כלפי מעלה. אם אנחנו מדברים על רווחה, על היחס וההתייחסות לאנשים וכו' וכו' גם הוא מובנה במפרטים שאני לא מכיר אותם בשירות הציבורי. ממש ברמה גבוהה מאד נעשו עם הרבה מאד רגישות, עם הרבה מאד שכל ועם הרבה מאד רצון להביא למשהו סגור.

כרמית גיא:

אבל למה שהמדינה לא תעשה את זה?

מר שמואל הרשקוביץ:

שניה, שניה. עכשיו בואו נגיד מה קורה אם אדם לא מבצע את מה שהוא התחייב. כאן המדינה שמרה לעצמה כמה כללים מאד מאד פולשניים לצורך העניין. דבר ראשון, אם האיש עושה מעשה שלא יעשה אני לא חייב ללמוד מדיווח שלו שזה לא נעשה, יש לי יחידה של סוהרים עם קצין בדרגת גונדר משנה שיושבים בתוך בית הסוהר הפרטי הזה כלומר, נוצר פה מצב שהבקרה היא לא מרחוק, היא לא על בסיס דיווח אלא אני רואה בעין ואני מזהה את הבעיות, אני מכיר אותן תוך כדי תנועה והאנשים האלה ששיבו שם אלה אנשים מנוסים היו כבר בבתי סוהר. דבר שני, האיש מפר באופן בוטה את ההיתר שהוא קיבל, למדינה יש מעמד לקחת ולהיכנס בנעליו, אותו מושג שנקרא SET IN לצורך העניין הזה. באה המדינה אומרת לו, הפרת באופן בוטה, צא החוצה אנחנו מנהלים את בית הסוהר עכשיו. הנקודה הזו היא בעצם משלימה חשש שמא האיש יפר זכויות יסוד של אסירים שהם בלתי ניתנים לתיקון, אין דבר כזה. דבר נוסף שקשור בעניין הזה, הבקרה על מי שיעבוד שם כאדם מטעם הזכין הפרטי, כל הבקרה הזאת נתונה לשירות בתי הסוהר. נציב שירות בתי הסוהר יושב על הדברים האלה, הוא האיש שמאשר את האנשים, את איכותם, את עברם, את השרתם כל הדברים האלה. כלומר, עשינו פה משהו שמסתדר יפה מאד עם מה שאמר אז היועץ המשפטי לממשלה, חבריה, אתם הולכים עכשיו לפיילוט, בואו נראה מה קורה. אני קורא לזה הפרטה מבוקרת, שקולה, לא מתלהמת, לאט לאט תוך כדי איזה שהיא בקרה עצמית ראויה מתוך שיקול דעת, ואני מניח שבסופו של יום צריך להסתכל גם על המספרים. 28 מתקנים יש היום בשירות בתי הסוהר, מדובר על פיילוט בסך הכל אז בוא נראה איך זה הולך. אפשר תמיד להפסיק אותו. אני רוצה להזכיר לכם.

כרמית גיא:

חמי דורון, אתה היית אז בועדת הפנים של הכנסת בראשותו של יורי שטרן המנוח, וליווית והשתתפת בכל הדיונים ומה שראינו בדיונים מעבר לשאלה של בתי הסוהר זה משהו מאד לא מכובד מבחינת הנתק בין הדיונים המאד רציניים וכבדי המשקל שנתנו את הדעת לכל סעיף ותת סעיף ולוכסן ובסוף בהצבעה פעלו שיקולים אחרים שהם לאו דווקא היו בתואר ממה שקרה בועדה.

מר חמי דורון:

האמת היא שאחרי התיאור של שמואל אני מרגיש שאנחנו נמצאים עכשיו באיזה שהוא עולם כזה אוטופי והכל נפלא בעצם. הדבר הזה כנראה זה הולך להיות הדבר, זה האקזיט הכי טוב שקיים היום בהייטק הישראלי כנראה. אני בעד הפרטה, בתפיסת העולם שלי אני בעד הפרטה, אני מעולם לא הייתי שכיר למעט תקופה שהייתי סטודנט ושקיבלתי משכורת מהכנסת. ואני בהחלט בעד הפרטה. אני עצמאי כל ימי חי ואני נמדד בדבר אחד, בעסקים. כשאתה פותח עסק, עושה עסק, שורה תחתונה אתה צריך להרוויח כסף, אתה לא מרוויח כסף אתה לוקח את הכסף מהפה של הילדים, לילדים אין אוכל כי אתה צריך להשקיע בעסק, אין חוכמות ואין הוקוס פוקוס בחיים. לצערי הרב כל מי שישב מהפקידות הבכירה ואני לא חושב שיש שם מישהו מהם שהיה אי פעם איש עסקים עצמאי שהיה אחראי וידע שאם הוא מפסיד הוא מביא את הכסף מהבית. כולם קיבלו בצורה כזו או אחרת תמיד את הכסף ממישהו. תמיד היה להם איזה שהוא בוס, איזה מעביד ששילם ולכן גם שאלת קודם אם הממשלה לא יודעת לנהל אז לא, הממשלה לא יודעת לנהל. לא יודעת לנהל שום דבר, כלום ותסתכלו בכל דבר שהממשלה נוגעת. זה לא רק הממשלה לצערי הרב, זה כל הארגונים, גם הרשויות המקומיות וגם רוב החברות הממשלתיות נראות ככה והסיבה לכך היא מאד פשוטה, כי אין שם מישהו שהכסף הוא שלו, זה כסף ציבורי, היד קלה על ההדק. אצל איש עסקים פרטי זה לא יכול להיות וכלן אני בעד הפרטה. אני בעד להפריט כמה שיותר דברים שהממשלה עוסקת בהם למעט תחומים מסוימים, אני לא חושב שהממשלה צריכה להפריט הכל. ובין היתר אחד הדברים שאני אמרתי, אני בעד הפרטת בתי הסוהר, פיילוט רוצים על הכיפאק אבל בואו נפריט אך ורק את המבנה. הבעיה שלכם היא שלא נותנים לבנות, אין תקציב לבנות בתי כלא, אין בעיה, זכיין יבנה את הבניין אל לו להפריט שום דבר בפנים.

אחר כך אמרנו שאנחנו צריכים לעשות צעד נוסף, נפריט את שירותים כמו הסעדה, מכבסה אבל אי אפשר להפריט את הליבה. את הזכויות, את הדברים שרק מדינה יכולה לשלוט. אני לא מעלה בדעתי שאיש עסקים פרטים שולל ממך את הזכות שלך לחופש ואומר לך, עכשיו את יושבת 7 ימים בצינוק, זה פשוט לא מתקבל על הדעת והדברים האלה קיימים בתוך החוק.

מעבר לזה, השב"כ בא והציג שהבעיה העיקרית, המרכיב העיקרי של הארגון הזה שנקרא שב"ס, המרכיב העיקרי שלו הוא שכר. אז אם המרכיב העיקרי שם הוא שכר שמקבלים שם שכר מגוון, באמת מגוון, 5000 שקל שעובדים במשמרות ואנשים ברמה נמוכה כי פרופסורים לא הולכים לעבוד בשב"ס, איזה אנשים יעסיק היוזם. שאלתי אותם, פועלים זרים מניגריה, תאילנדים, פלסטינים, מי יהיו השומרים? כי מי יעבוד בשכר מינימום של 3000 שקלים 7 ימים בשבוע. לא יעלה על הדעת ואם זה לא נכון אז כל בניין הקלפים שהם בנו לא קיים מבחינה

עסקית טהורה, פשוט לא קיים. וכששאלנו את יובל ברונשטיין שהיה סגן החשב הכללי, מעולם ל קיבלנו תשובות לכלום. זה לא רק שאני וידידי דוד אזולאי כי במהלך כל הדיונים היתה זהבה גלאון, היה משה גפני ובאמת הם השתתפו, הבעיה היתה שאנחנו הרגשנו שאנחנו אומרים מה שאנחנו אומרים אבל הקירות גם. זה נשטף באוזן, בכלל לא נכנס ולא חודר. והתוצאה הישירה היתה באמת של איזה שהוא מירוץ, זמן היו צריכים להכתיב התחייבויות של זמנים ליזמים. רק כדי לסבר את האוזן, בדיוק באותה תקופה במקביל היה מונח חוק החופים על שולחן ועדת הפנים של הכנסת, חוק שהתחלנו לדון בו חודשיים או שלושה לפני חוק ההפרטה של בתי הסוהר, חוק שבעיני פי אלף יותר חשוב מהחוק של הפרטת בתי הסוהר. פעם בחודשיים או שלושה דיון, אבל פה יום יום, כמעט יום יום 4 או 5 שעות דיון וזה יצר מצב שבו בעצם הרי בסך הכל אתם יודעים שכנסת עובדת למעשה 3 ימים בירושלים, לפעמים קבעו לנו דיונים בימי חמישי גם כן שהם מחוץ לימי עבודה רגילים של הכנסת והכל בשביל לגמור כמה שיותר מהר את הנושא הזה וכמובן שזה נכון, רוב חברי הכנסת, רוב חברי הועדה לא עניין אותם החוק הזה.

כרמית גיא:

לקראת רגע ההצבעה אתה הוחלפת כי התברר שאתה מתנגד לחוק.

מר חמי דורון:

לא, זה היה כשהפתעתי אותם והצבעתי על שם החוק. הם מקריאים סעיף סעיף, תהליך החקיקה הוא שאתה עובר סעיף סעיף ואתה מתחיל בשם החוק. וכשהצבעתי נגד ועדת הפנים מורכבת מ-15 חברי כנסת.

כרמית גיא:

אבל מה היתה הבעיה שלך עם שם החוק?

מר חמי דורון:

לא היתה בעיה, אני באופן עקרוני מהתחלה ועד הסוף מצביע נגד. הבעיה היתה לי עם החוק. ולכן כאשר הצבעתי נגד שם החוק שזה היה הסעיף הראשון על סדר היום פתאום התהפכה הקערה והביאו 8 חברי אופוזיציה מול 7 חברי קואליציה שאני הייתי חבר קואליציה בעצם הצבעתי עם האופוזיציה ואז באמת התחיל הרעש ונזעקו להחליף אותי. היה תהליך שלם כי לא הסכמתי להתחיל ככה סתם, דרשתי שיהיה על זה דיון כפייתי, לצערי הרב לא הצלחתי לשכנע בסיעה שלי את יושב ראש הסיעה כי הוא היה משתכנע יותר בקלות על ידי שרון ובוזה סיימתי את תפקידי למעשה בחלק של ההצבעה. באמת מי שהצביע במקומי היה חבר כנסת שלצערי לא נכח בשום ישיבה, לא ידע על מה מדובר ואחר כך הוא גם כעס עלי שבגללי הוא שם והוא צריך להצביע.

כרמית גיא:

או קי, תודה רבה. ניצב בדימוס חנה קלר אנחנו נחזור בהמשך, את היום נציבת קבילות של שוטרים וסוהרים, אבל את ליוית את התהליך בתור היועצת המשפטית של המשרד לביטחון הפנים.

ניצב בדימוס חנה קלר:

כן, בתקופה באמת הרלבנטית. אני גם יכולה להעיד שהפרטה בבית סוהר כשהמשימה הוטלה עליהם לא רצו כי הפרטה פנים רבים לה. אבל האומדן הידוע הוא תמיד התנערות ולא היה נראה לי שדווקא האסירים שהם באמת אוכלוסייה שאין לה ייצוג, לגביהם זה הדבר המתאים ביותר להתנער מכל אחריות ואני מזמינה אתכם לראות את התוצאה הסופית. אני חושבת שהתוצאה הסופית יכולה להעיד על כל השותפות שלנו לכל אותן חששות שהועלו על יד המתנגדים. אנחנו לא פסלנו אותן, אנחנו לא זיזלנו בהם, אנחנו אספנו קודם את כל ההערות האלה והן הערות שאמרנו, אנחנו חייבים לתת להן מענה בחקיקה כדי שבאמת לא תהיה כאן התנערות כללית של המדינה מאחריות. אני רק רוצה להוסיף, המובן של הפיילוט לבית סוהר של 25 שנה המשמעות שלה היא קודם כל שלא יגשו לבית סוהר נוסף לפני שילמדו הלקחים של כל האנשים שעברו את הביקורות. גם מבחינת שב"ס, גם מבחינת הועדה הציבורית שאני מקווה שתמונה בימים הקרובים, זה מתעכב רק בגלל שאין לנו עוד נציג של משרד המשפטים. אז אפשר להגיד, נורא קל, נעשה תיקון חקיקה כי התוספת היא חלק מהחקיקה. אז אולי נתחיל, הדבר הראשון שנצטרך להתמודד אתו איך ה לא להגיע למצב שהמדינה תתנער לגמרי מהאחריות שלה לאוכלוסייה של האסירים. אנחנו כל הזמן הונחיינו על ידי.... שלא ניתן להעביר סמכויות שלטוניות אלא מי שהוא חלק מעובדי המדינה, הוא כפוף לדין משמעתי, אתה לא יכול לתת לאדם שהוא לא חלק משירות המדינה. וכלן הסעיף הראשון בהצעת החוק שלנו היה שקודם כל האחריות העל נשארת בידי שירות בתי הסוהר, אם משהו לא בסדר בבית הסוהר שייבנה מי שיתן את הדין ומי שיצטרך לעמוד בפני הכנסת ולהצהיר זה השר לביטחון הפנים ולא אף אחד אחר. נציב שירות בתי הסוהר רשאי להסתייע למילוי התפקידים המוטלים עליו בחוק בפקודת בתי הסוהר בניהול פרטי של בית סוהר. הוא כאילו יש לו מישהו שמנהל בשבילו בית סוהר אבל אחריות העל היא שלו, הוא לא יכול להגיד, זה לא שלי וזה לא מעניין אותי. לגבי הזכויות, מה שעמד לפנינו.

כרמית גיא:

רק רגע, אני רוצה להפנות את תשומת הלב להבחנה שעשה חמי דורון בין שירותים לבין הליבה של הענשה, של זכויות האסירים וכל הדברים האלה.

ניצב בדימוס חנה קלר:

זה היה הסמכויות השלטוניות וזו הבעיה כאן, שאתה לא רק לוקח דברים שאין עמם סמכויות אלא הבעיה היא באמת איך אתה מוסר סמכויות שלטוניות לאדם שהוא לא חלק מהמערכת ואתה לא יכול לשפוט אותו אם הוא לא בסדר ודבר שני, איך אתה באמת מפקח שהזכויות של האסירים לא ייפגעו. אז יש בחוק את האמירה שבבית סוהר בניהול פרטי אתה לא יכול לתת זכויות פחות ממה שיש בבית סוהר רגיל. יש בחוק הזה ולא כאן הזמן לנתח את כל הוראותיו, יש כאן היתר שאין בשום מדינה בעולם שיש בה בית סוהר בניהול פרטי ויש שם חקיקה שאיפשרה לעשות את זה, אין את ההיתר. יש לנו את החוק עצמו שכבר הזכיר מר

הרשקוביץ על אספקטים, יש לנו את יחידת הפיקוח שיושבת בתוך בית הסוהר ויחידת פיקוח של לובשי מדים, יש לנו ועדה מייעצת שצריכים להקים אותה לדעתי כבר עכשיו שהיא תלווה גם את תהליכי הבנייה ותעיר והדו"ח שלה הוא אחד הדברים שהכנסת תצטרך לדון בהם לפני שהיא מתקנת את החוק בתוספת, להוסיף עוד בית סוהר. איך עשו בכלל את המכרז? לקחנו את כל הפקודות שקיימות בשירות בתי הסוהר, בניהול בית סוהר, במשמעת, בדברים כאלה, אנחנו בדקנו אותם, מה שיצא זה שאתה עושה רוזיזה על כל הפקודות קודם כל אתה מגלה שיש דברים ארכאיים שהגיע הזמן לתקן אותם, שאם אתה מתקן את זה בהסכם אז זה מקביל לפקודות השבסיו"ת. למשל רק לפני שבוע היה מצב סטטוס ורואים שהקבלן נותן שניצל יותר גדול ממה שיש אז יש כאן שאלה, אתה לא יכול לטעון על אפליה. אבל מה נעשה עם האוכל אם הוא יותר טוב? יכול להיות שזה בעיה לאפליה לבג"צ. אנחנו בדיוק הולכים לכיוון השני. אז לא שאני חושבת שכאן הגענו לאיזה חממה ושהכל יהיה טוב ושלא יהיו בעיות, בטח לא עם בית הסוהר הראשון.

שאלה:

את מאמינה באפקטיביות של הפיקוח? נשאלה השאלה הקטנה מאד, האם זה יקרה כאשר החברה העסקית הזאת עם הנוכחות וכן הלאה אני בטוח שהכוונות טובות, אז השאלה היא האם הפיקוח הזה הוא אפקטיבי?

ניצב בדימוס חנה קלר:

אני מאד. אני חושבת שכן שבמספר של המפקחים שהיחידה הזאת יחסית גדולה השאלה היתה אפילו אם זה לא יפריע למנהל בניהול בית הסוהר. עכשיו אני רוצה לתת דוגמא איך אנחנו יכולנו להבחין ואיזה סמכויות שיפוטיות צריך לתת לקבלן ואיזה להשאיר בידי המנהל או ראש יחידת הפיקוח? למשל נכנס אדם לכלא ופתאום צריך לבדוק אותו, מי שבודק אותו הוא עובד הזכין. העובד הזה נכון שהנטייה היא בטח לקחת אנשים שצריך לשלם להם שכר מועט ושכר הוא גם פונקציה של כשירויות וכדומה, אז כתוב גם בחוק וגם בהסכם מהם תנאי הסף לשמש מנהל, מהם תנאי הסף להיות כל התפקידים שצריכים לאייש אותם, החינוך, הרווחה, הניקיון, הרפואה, הכל כתוב מהם תנאי הסף. אי אפשר לקחת סתם אדם שאין והוא לא עונה על תנאי הסף. אדם נכנס לבית הסוהר ומוצאים אצלו סכין, אנחנו לא יכולים שעד יחידת הפיקוח תבוא לעשר וכדומה, צריכים מיד לתת סמכות לתפוס את הסכין, אבל חילוץ של הסכין היא פגיעה בזכות הקניינית היא כבר מותנית בכך שאיש המדים שנמצא בתוך שירות בתי הסוהר יאשר את זה. כלומר, מה שצריך לתת למנהל, הניהול היומיומי שלו כי אחרת הוא ייכשל זה מה שנתנו ואת הדברים היותר קשים השארנו באמת בידי ראש יחידת הפיקוח. אל תחשבו שאני חושבת שזה ניסיון קל. אל תחשוב שזה ניסיון של באים אליו בהיסוסים רבים אבל אני חושבת שבמצב של היום שאם גם החיסכון או גם העמדת הכספים וההליכים המזורזים של מדינה, אם זה ייתן לנו מענה ודרך אגב, חיסכון זו לא מילה גסה, אם החיסכון הזה יילך להטבת זכויות של אסירים ועצורים אחרים אז אני חושבת שצריך לברך על כך. אבל אנחנו מדברים באמת בניסוי, יכול להיות שאני תמימה, אני מאמינה שמדובר כאן בניסוי ואם הניסוי הזה ייכשל אז יתחשבו עם הקבלן.

כרמית גיא:

תודה רבה. עו"ד יובל שלהבת, אריק פה העביר לי פתק מיהו הקבלן הפראייר שינסה להרוויח בתנאים האלה? כי זה נשמע ממש כמו מפעל פילנטרופי.

ניצב בדימוס חנה קלר:

אני חושבת וזו דעה אישית שלי, שכל כך יש להם רצון להצליח ולהראות שזה יהיה טוב כי אם אחד ייבנה אז כנראה ייבנו עוד אחרים.

כרמית גיא:

אז אתה הנציג של חברת א.ל.א.

עו"ד יובל שלהבת:

השאלה היא במקום ואני חושב שבאמת מי שרוצה רק להרוויח כסף לא היה בא לכזה פרויקט מסובך, מלא תיקונים אנושיים וכלכליים שמישהו שזה היה כל מעיניו בלבד לא היה נכנס לעניין הזה. ובאמת במקרה הספציפי הזה הזכיינים גם חברת אפריקה ישראל וגם חברת מנרב רוצים להרוויח כסף, הם אומרים את זה בצורה גלויה, אני לא טוען אחרת אבל הם באים לא רק בגלל זה. יש להם מחשבה שזה גם להועיל לחברה ולהועיל לחברה אפשר לא רק בדרך של עתירות או ועדה והכלים המשפטיים לזכויות האסירים אלא אפשר לעשות את זה גם דרך הפעלה של בתי סוהר, אני יודע שיש אנשים שיגיבו על זה אולי בציניות אבל מכיוון שביליתי אינספור שעות אתם בזמן הכנת המכרז אני יכול להעיד ברמה האישית שאני לפחות דובר אמת ויש לזה אינדיקציות, יעידו גם מר הרשקוביץ וגם ניצב קלר שתנאי המכרז קובעים תנאים שברור המקרים עולים בהרבה עם התנאים שמקבלים אסירים בבית סוהר של השב"ס. במקרה הזה הזכייין מתחייב בהצעה שלו במכרז לשפר את התנאים בהרבה מאד דברים ולא במקרה התחום שבו השיפור הכי משמעותי זה בכל מה שנוגע לחינוך ולשיקום. וכל הדברים אלה ושוב, אני אומר את זה מידע אישי כמי שנכח בתהליך, היתה הנחייה חד משמעית של הבעלים לשפר בלי קשר לשאלה אם זה טוב מבחינת ההצעה במכרז או לא. אלא הם אמרו בצורה גלויה, אם את זה אנחנו לא משפרים אין לנו מה להיכנס לפרויקט הזה, והם מאמינים שבתיאום עם השב"ס יהיה אפשר להגיע שם להישגים שיקומיים יותר טובים. אני שוב חוזר ואומר, הם רוצים גם להרוויח כסף, אני לא טוען שהם באו רק מטעמים אנושיים, הם בפירוש רוצים גם להרוויח כסף אבל הם מקווים שהם שהן יוכלו לעשות עבודה טובה ולהצליח להביא לשיפור בתחום הזה של השיפוט.

עוד מילה אחת, אני יודע שכבר נגעו בחלק מהנקודות גם שמואל הרשקוביץ וגם ניצב קלר. אני הגעתי למכרז הזה כעורך דין מסחרי שמקבל מסמך של מכרז 1000 ומשהו עמודים וכשסיימתי לקרוא אותו, קודם כל כאזרח המדינה אני התמלאתי גאווה. אני חושב שנעשתה שם עבודה מדהימה. יצא לי לטפל במכרזים בתחומים אחרים ולא ראיתי מכרז שהושקעה בו כל כך הרבה מחשבה והכנה בחלק מהדברים ללקוח שלי כזכייין זה לא כל כך טוב כי באמת לא השאירו לו שם חורים, ישבו וחשוב איך אפשר להתגבר על כל דבר ומצב, בנו להבנתי מודל ישראלי שלוקח את המודל הבריטי ומשפר אותו בכמה וכמה דברים. אני רוצה להגיד איך אני רואה את זה, אני לא הייתי שותף להליך החקיקה, לא הכרתי בכלל את הליכי החקיקה חוץ מלקרוא את הפרוטוקולים של הדיונים בכנסת אבל אני כן יודע לקרוא אחרי זה מסמכים משפטיים ולראות

את העבודה שהושקעה בהם. ראשית, כמו שצויין לפני כן, כל הסמכויות המהותיות יותר לא נמסרו לזכיין אלא נשארו בידי המדינה. כל מה שקשור למאסר עצמו, לתנאי המאסר, לתקופת המאסר, לענישה, עבירות בבית הסוהר נשאר לגמרי. כלומר, אם אסיר תוקף עובד זכיין ורוצים לשפוט אותו אז צריך לקרוא לאיש השב"ס, עובד הזכיין יעיד בפניו, האסיר יעדי בפניו ולאחר מכן איש השב"ס הוא זה שיחליט האם נעשתה עבירה ואיזה עונש צריך לתת. בנוסף, נזכר לפני כן וגם זה נכון, המדינה השאירה את האחריות בידיה. זה לא שהיא זרקה את האחריות אלא היא נשארה אחראית. לעניות דעתי הסמכויות לא הועברו בכלל. המונח הפרטה הוא לא המונח המדויק כפי שאמרה הגב' קלר, לא סתם כתב החוק שהזכיין מסתייע והסמכויות לא הועברו בכלל. עזוב את המאבטח הקטן, מנהל בית הסוהר לא מוסמך לעשות דברים שבשב"ס אפילו קטין יכול לעשות. הוא לא מוסמך לשפוט שיפוט מעשי.

דבר שני, גם לסמכות לקבוע את המדיניות של בית הסוהר נותרה בידי המדינה לאורך כל הזמן. זו אותה מדיניות שמתבטאת במסך שמר הרשקוביץ וניצב קלר דיברו עליה שיוודת לפרטי פרטים. אני מדבר על רמה של כמה קלוריות יהיו בארוחה ביום ממוצע ואיך תהיה החלוקה בין חלבונים לשומנים לפחמימות, אילו סוגי ויטמינים חייבים להיות, כל כמה זמן חייבים לעדכן את התפריט בשביל שהוא לא יהיה אותו דבר, ירדו לפרטי פרטים. אבל לא רק זה, הסמכות לקבוע את המדיניות ולשנות אותה הוא בידי המדינה. זאת אומרת, אם המדינה מחליטה שהיא רוצה לשנות את זה, היא רוצה לשפר או כל דבר אחר, היא יכולה לתת הוראה ולזכין אין שיקול דעת, הוא מחוייב ליישם את זה. הוא יכול להתווכח אתם על כסף אבל אין לו סמכות שלא ליישם את זה ולכן המדינה בכל עת יכולה להשפיע על זה.

קבעו תנאי הפעלה שיוחסו לכל פרט ופרט. בדיוק אתמול הגשנו תגובה לבג"צ על עתירה של אביב וסרמן והאגודה לזכויות האדם במכללה. בעתירה שלו הוא פירט מתוך נסיונו כאסיר את כל הדברים שבהם הוא חושש שעלולה להיות בעיה. את זה הוא עשה למרבה הצער בלי לקרוא את תנאי המכרז. הדבר הראשון שעיתי זה פתחתי את מסמכי המכרז והתחלתי להשוות וגיליתי לשמחתי שאין דבר שהוא העלה שלא היתה לו תשובה לפני כן. אם באמת הוא יודע מה קורה בבתי הסוהר ואיזה סכנות יש אז התשובה המצוינת היא שהמדינה חשבה על כל הדברים האלה.

כרמית גיא:

יש לי בעיה לוגית אבל אולי זו בעיה שלי. אם באמת יש דרך לעשות את השיפור בתנאים, ולעשות אותם באמת שניצל אקסטרה וגם להרוויח, למה המדינה לא עושה את זה? זה נשמע לי כמו כאילו ויתור על תרנגולת שמטילה ביצי זהב.

עו"ד יובל שלהבת:

אני אענה לך ואני אענה גם לחבר הכנסת דורון משום שזו שאלה במקום. המדינה כחלק מתנאי המכרז דרשה לקבל מהזכיינים את התחשיב הכלכלי המפורט שלהם לפרטי פרטים כולל הכר של הסוהרים בדרגות השונות, הקידום שלהם, הבונוסים שהם יקבלו, האוכל, כל פריט היה צריך לפרט וזה נבדק על ידי כלכלנים של המדינה כדי לבדוק שאפשר באמת לעמוד בזה. אבל לשאלתך זו שוב תושבה לחבר הכנסת לשעבר דורון. כמו שהוא אמר בצדק, העלות העיקרית בבתי הסוהר זה כוח אדם. חיסכון בכוח אדם הוא איום להורדת תנאים. אני יכול לומר מידיעה

שהתוכנית הכלכלית לזכיין היא בשכר שלא כמו שיש בשב"ס אלא הבעיה היא היעילות של השימוש בכוח אדם בבית הסוהר. כמדומני בודקים את השב"ס טוב טוב על יחס עובדי שב"ס לאסירים. אפשר לצמצם לחצי את כמות כוח האדם. למשל אפשר להשתמש באמצעים טכנולוגיים שהשב"ס שפועל במגבלה תקציבית מאד קשה ולא יכול להתפרע בזמן תכנון בית הסוהר והבניה שלו, נאלץ לחסוך את שלב הבנייה ומשלם לאחר מכן בכוח אדם. לעומת זאת, גוף שיכול לתכנן את זה מראש יכול לבנות בית סוהר שמתוכנן על ידי אדריכלים עם ניסיון.

כרמית גיא:

נשמע לי שגם מדינה יכולה לתכנן בית סוהר עם כל הדברים האלה.

עו"ד יובל שלהבת:

הפיקוח הוא באמת שאלה מרכזית ואני מבין למה שואלים כי זה באמת הדבר שעליו יקום או יפול. אני מייצג את הזכיין ואני יכול להגיד שבכל השלבים האלה של שלב ההקמה יושבים ובודקים על כל תו ותו, לא מוותרים לזכיין על שום דבר כולל לפעמים שזה גובל בעיני על גבול האבסורד. כמו למשל גילו סטייה של 6 סמ"ר וקפצו שהוא לא עומד בתנאי המכרז שכל מי מבין בבנייה יודע ש-6 סמ"ר זה הזזה של קיר במילימטר אחד. ותיקנו גם את זה. בינתיים לפחות מפקחים עליו בצורה הכי קפדנית שיכולה להיות. בארצות הברית יש בערך מפקח לביצוע ולפעמים אפילו פחות כלומר, מפקח אחד לביצוע של כמה בתי סוהר, במדינה שלנו קבעו לפחות בהתחלה תקן של 18 איש, 18 מפקחים שנמצאים 24 שעות ביממה, 365 ימים בשנה בפנים. יש שימוש מושכל וחכם בתמריצים הכלכליים דווקא לתרום את הזכיין לכיוון הכי חיובי שיכול להיות. ראשית, ציינו לפני כן שלא מקבלים תמורה לפי ראש. הגיעו למסקנה מהנסיון שלמדו בארצות הברית ובאנגליה שזה תמריץ לא טוב ואז שינו את זה. דבר שני, קבעו מערכת של בקרת איכות שוב יורדת לפרטי הפרטים של כל דבר שכל דבר שהוא לא עומד בו הוא נקנס.

הערה אחרונה, נאמר מקודם על ידי חברי עו"ד וסרמן דיבר על מסירת סמכות שלטונית לאנשים שהם עובדי מדינה, אני רוצה לתת איזה שהיא פרספקטיבה על זה. המדינה זה גוף אמורפי, המדינה אף פעם לא אוסרת אסיר בסוף משתמשים בבני אדם אז עכשיו השאלה למי הבן אדם הזה מחוייב ולמי מפקחים עליו. וכאן מה שעשו, כל אדם בבית הסוהר מחוייב באישור פרטני של נציב השב"ס, אישור מוגבל בזמן וניתן לביטול בכל רגע. זו תוכנית הכשרה, בחינות כניסה, בדיקה בטחונות, כל אדם שנכנס פנימה כבר עבר את הביקורת של השב"ס ואם הוא לא בסדר הוא לא צריך אז הזכיין, הוא מבטל את ההיתר שלו ולמחרת הבן אדם הזה עף מבית הסוהר.

כרמית גיא:

אני מנצלת את הרגע, אני עוד אחזור אליכם בהמשך אבל אני רוצה בכל זאת להמשיך הלאה, כמו שהזכרתם, החטיבה לזכויות האדם במכללה האקדמית רמת גן יזמה את העתירה לבג"צ, פרופ' קלוד קליין אתה השתכנעת ממה ששמעת עד עכשיו? אתה אז עמדת בראש.

פרופ' קלוד קליין:

אני לא יכול שלא לומר לאחר ששמעתי את שני הדוברים הקודמים אז תסלחו לי, ממש בא להיות בבית כלא. התנאים הם כל כך יפים, כל כך טובים. אני רוצה להזכיר אני כבר לא בראש המכללה אבל אני רוצה לספר שהוא בא פעם ראשונה וסיפר לי על הסיפור הזה, הסיפור הזה היה רחוק מאד ואני ממש נדהמתי ואני רוצה גם להגיד מילה על זה, בוא נלך לבג"צ. אני גם רוצה אחר כך להגיד מילה על המשמעות של ההליכה הזאת לבג"צ דווקא בזמן שאנחנו נמצאים בו כרגע של הויכוחים על מה בג"צ יכול לעשות, צריך לעשות או לא צריך לעשות זה לא פשוט. היה לי קשה להסכים, הייתי צריך לתת לפחות את החתימה כי הוא היה כפוף לי, הוא עשה את הכל עם החברים האחרים, אני לא עשיתי הרבה אבל הייתי לפחות צריך להסכים. ולא הייתי בטוח ועד היום אני לא לגמרי בטוח. דבר אחד אני רוצה לומר, אני חושב שאסור לא לראות שיש כאן ויכוח אידיאולוגי מאד מאד עמוק ויש כדי לחזק את הדבר הזה אני רוצה לתת לכם את תמונת הראי של ההפרטה, זו הלאמה והלאמה זה קורה גם היום. בשנות ה-80 למשל כאשר השמאל עלה לשלטון בצרפת התחילו להלאים בנקים, בנק רוטשילד ועוד בנקים אחרי כי חשבו שלמה לא, אם זה טוב אז למה שהם יחיו וזאת לא היתה אנטישמיות, זה לא היה רק בנק רוטשילד. דוגמה שניה שאני רוצה לתת היא הדוגמה האנגלית אבל לא זאת שדיברתם עליה אלא מה שקרה באנגליה לאחר מלחמת העולם השניה. כידוע הלייבור עלה לשלטון מיד אחרי המלחמה, התחילו בהלאמות, כעבור 5 שנים השמרנים עלו לשלטון והם הפריטו מה שהולאם. וזה המשיך כך עד שהגב' תאצ'ר התחילה בהפרטות ומי שמשווה למשל בין הרכבות באנגליה לרכבות בצרפת יודע מה המשמעות של הפרטה באנגליה, כלומר אני יודע שמדברים על הפרטה סך הכל שיש הפרטה זה פשוט אומר שיש קבלן, פשוט מוסרים לקבלן אבל צריך לראות מה האינטרס של הקבלן. ולכן אני רוצה לומר לא שוכנעתי לגמרי אני חושב בכל זאת שיש אי אלו תפקידים שלמדינה אסור להיפטר מהם וזאת נטייה קלה מאד לומר זה לא הולך בואו נעביר את זה הלאה. גם עם הרמאויות שיש אבל יש גם המשמעות הפוליטית של הדבר, המשמעות הציבורית של הדבר והדבר הזה מאד מפריע לי.

סך הכל אנחנו פה מנהלים שני דיונים, אחד שהוא אם זה טוב או לא טוב הפרטה של בתי סוהר והדבר השני אנחנו כולנו עומדים ויושבים ומחכים להחלטה של בג"צ, בעוד שבועיים, בעוד חודש או בעוד שבועיים. ואני רוצה להזכיר לכם שאנחנו בתקופה שיש אי אלו דיונים מסביב לסמכות הבג"צ, בג"צ החליט שהוא מוסמך אבל האם הוא באמת יכול להיכנס לעובי הקורה? ויש את אותם אנשים שאחר כך יבואו בצעקה גדולה ויגידו, מה החלטתם? לטוב או לרע? אני חושב שהדבר הזה הוא מאד מסוכן, אני לפחות אני אומר את זה באופן כללי אבל גם במקרה הספציפי הזה לא הייתי רוצה להיות שופט בית המשפט העליון.

כרמית גיא:

למה? כי זאת התערבות בעניינים של קבלת מדיניות?

פרופ' קלוז קליין:

מה שלא יחליטו תקום צעקה. אני אפילו מוכן לומר מוצדקת כי הבג"צ לאחר שיש את אותו דיון אידיאולוגי האם בג"צ זו באמת הערכאה שהיא צריכה להחליט האם זה טוב או לא טוב להפריט. יש ויכוח אידיאולוגי, הויכוח האידיאולוגי הזה רק משקף למעשה הויכוח האידיאולוגי בציבוריות הישראלית. השאלה היא שאנחנו החלטנו שאנחנו לא מסתפקים בכך שהכנסת היא

הערכאה האחרונה בנדון ולכן אני רוצה להסביר מהתגובות שודאי תהיינה לכאן או לכאן ואפשר לנחש לאן זה יילך. אני מנחש. אני לא אגיד את זה.

פרופ' אריק כרמון:

קלוד, בלי לנקוט כרגע עמדה, מעניין שאף אחד לא התייחס לדבר שאותי הוא הכי מקומם, אומר אורי יוגב בסרט, הוא התחיל במהלך. הכנסת עוד לא סיימה את הדיון, הוא התחיל במהלך. אומר לי השר לביטחון הפנים לשעבר, משרד האוצר ייתן או לא ייתן. אנחנו חיים במציאות אנומלית שלא מתקיים שיח ציבורי, הדברים מתגלגלים לבג"צ מבלי שיש ויכוח אידיאולוגי, זה לא נכון. זה לא הגיע לדיון ציבורי, זה ישב בועדה שישבו שם 4 חברים וכשהגיעה הצבעה אז שמענו שהיו אנשים אחרים. אין דיון ציבורי, מי שמנהל את המדינה זו קבוצה של פקידים, וזה הצינור שדרכו מתקבלות ההחלטות מבלי לדבר כרגע טוב או רע. זה עניין כל כך חשוב שבאמת יש אידיאולוגיות כאלה ואחרות וצריך היה למצות את זה בשיח ציבורי הוא פשוט לא קיים, הוא נחסם.

כרמית גיא:

יותר מזה, נאמר שהכנסת היא לא המקום לדון בזה. אני רוצה לפנות לפרופ' אבי בן בסט, אנחנו באמת מדברים כאן על משהו שהוא מעבר לשניצל ולגודל המיטה או המרחב שיהיה לכל אסיר, אנחנו באמת מדברים פה על משהו שהוא קווי הגבול האם מדינה צריכה לקבוע לעצמה קווי גבול שמעבר להם היא לא מתנערת.

פרופ' אבי בן בסט:

נדמה לי ואולי אני טועה שיש פה מעט כלכלנים. אני רוצה להבהיר כמה דברים שלדעתי הם לא בהירים. מעלים כל הזמן בעיקר טיעונים כלכליים בעד המהלך. אני רוצה לומר שני דברים כהקדמה ואז אני אבהיר את עצמי. אני אגיד שלמרות היותי כלכלן אני מתנגד למהלך. שתיים, לאלה שלא מכירים אותי אני חושב שהייתי מהמובילים והתומכים ועדיין תומך של רפורמות מבניות, של תחרות, של הפרטה, הייתי מעורב בתחרות בתקשורת, בהצעות לתחרות בהפרטה של החשמל ועדיין אני חושב שאלה דברים טובים ובכל זאת אני חושב שהדבר הזה אינו רצוי. אני מסכים עם פרופ' קליין שאכן יש פה תערובת של שאלה כלכלית עם שאלה אידיאולוגיות ולא נתחמק מהתערבות הזאת. אבל תרשו לי בכל זאת כמה מונחים ועקרונות שהתחושה שלי שרוב האנשים שנמצאים פה אולי אינם מודעים להם מספיק וכדאי לשים אותם על השולחן מהצד הכלכלי כאשר דנים. אתם אומרים פה הפרטה, הפרטה, הפרטה. אני עוסק בנושאים האלה מ-1985 ולא שמעתי את הכלכלנים שאומרים הפרטה בלי לומר בנשימה אחת את המילה תחרות. מתי בכלל אנחנו נזקקים לדבר הזה? יש כל מיני שירותים עסקיים שהיסטורית במדינות רבות היו מונופולים ממשלתיים. למשל מונופול בחשמל, מונופול בנמלים, מונופול בתקשורת שהכלכלנים באו עם רעיון ההפרטה יש כאלה שלקחו מהם רק את הזנב הזה של הפרטה, את הסייפא, הרישא היתה אחרת. הרישא שלהם היתה, רבותי, אם רוצים באמת ענף יעיל צריך ליצור בו תחרות. אז יש לנו מונופול ממשלתי, אם נעשה רק הפרטה אני יכול לומר לכם שקפיטליסטים מובהקים טענו בעצם מה שנעשה, נעביר בעיקר את רווחי המונופול הזה מהממשלה לזים פרטי. מה שצריך לעשות הוא, קודם כל ליצור תחרות בענף על ידי כך שנתיר

לנוספים, ליחידות כלכליות נוספות להיכנס אל העף הזה ואז נפריט גם את החברה הממשלתית הזו תיווצר תחרות בענף ואז באמת כוחות השוק יפעלו לכך שתהיה יותר יעילות, שהמחיר יהיה יותר נמוך וכדומה. אני אומר לכם, לא תמצאו להערכתי לא תמצאו הרבה כלכלנים שימליצו עליכם, תפריטו מונופול ממשלתי כמות שהוא. לא תמצאו את זה. יתרה מזו, מבין השניים אם היו נותנים לכלכלנים לבחור הם היו אומרים לכם, אם אתה שם חרב על צווארי התחרות היא מביאה לרווח העיקרי לא להפרטה. כלומר, אם יש בתחום מסוים מונופול ממשלתי כמו למשל שהיה לנו בתקשורת ותתיר אגב זה מה שקרה, כשעשו את התחרות בזק נשארה במגרש כחברה ממשלתית אז אבל נתנו זיכיון לחברות נוספות. הטענה היתה וגם הוכחה בפועל זה כבר יביא את הרווח העיקרי. אני רוצה להזכיר לכם מה קרה כשהכניסו שתי חברות נוספות לבזק לתחום התקשורת הבינלאומית אז המחירים מחיר דקת שיחה לארצות הברית ירד מ-3.5 שקלים מיד אבל מיד ל-60 אגורות. על טלפון סלולרי זו בכלל היתה צניחה אסטרונומית מה שקרה. עוד לפני שהפכו את בזק לחברה פרטית היא היתה ממשלתית, הרווח בא מעצם יצירת התחרות. אז קודם כל כדאי לשים את זה על השולחן כי לא מדובר פה בכלל במהלך כזה. פה מדובר רק בהפרטת מונופול משמלתי ולא מדובר בכלל באותה סיטואציה שעליה אנחנו מדברים כשאנחנו מדברים על הפרטת החשמל, ועל הפרטת התקשורת. הכלכלנים מדברים כל הזמן על תחרות והפרטה בנשימה אחת ואומרים קודם את המילה תחרות ומתכוונים קודם לתחרות.

נקודה נוספת, אז נניח שלא מדובר עכשיו בפעילות עסקית כמו חשמל וכדומה אלא מדובר בשירות ממשלתי, התיאוריה הכלכלית בתחום הזה ומומי אני מניח שידבר ויוכל להרחיב יותר ממני בתחום הזה, מגדירה מושג שהוא מאד חשוב לענייננו. מוצר ציבורי, במה הממשלה צריכה לעסוק ובמה אינה צריכה לעסוק ויש דברים שאין עליהם בכלל מחלוקת, יש דברים שהם בתחום האפור, נמצא מדינות שהממשלה עוסקת בהם וכאלה שאינה עוסקת בהם או שמתירה גם לסקטור עסקי לעסוק בהם ויש דברים מובהקים שהיא לא עוסקת בהם. אני חושב שהדבר שלכולנו ברור יהיה שביטחון צבאי זה מוצר ציבורי, לא כל אחד יקים לעצמו צבא, לא כל אחד יהיה לו צבא למלחמה נגד מדינה אחרת, זה גם באמת יש לזה יתרונות שאנחנו נקים את הצבא במשותף. אפשר כמו שעשה יהודי כיעקב ליפשיץ, בודאי שאפשר כל מיני פעולות בצבא, פעולות ספציפיות של שירותים שהצבא יכול לספק אותם לעצמו או לקנות אותם בחוץ, אז אפשר שיקנה אותם בחוץ כאשר זה יותר יעיל אבל עצם את עצם הביטחון האם אנחנו נפריט? לא.

מדיניות כלכלית או מדיניות חוץ, קודם אמרתם כל ההחלטות של ענישה וכדומה הן יהיו בידי השב"ס, אז הנה עכשיו אתן לכם הפרטה בענק של הממשלה. במדיניות חוץ יש פקידות שהיא מכינה את התפריטים, מנסחת אותם, מציעה הצעות למדיניות חוץ, במדיניות כלכלית יש פקידים, כלכלנים שהם מנתחים את התסריטים, את החלופות ובסוף מי מחליט? הממשלה ואחר כך הכנסת. בואו נפריט את כל המדיניות, חוץ, כלכלה, הכל במילא יש מישהו אחר שמחליט אחר כך. למה אנחנו צריכים שפקידים ממשלתיים יכינו את החלופות? את התסריטים וכדומה? מדובר פה כשאנחנו מדברים עכשיו על נושא של שכירים אני רוצה לומר שלהבדיל מפעילות עסקית מדובר פה במוצר ציבורי, להערכתי וכאן נכנס באמת החלק האידיאולוגי. מדובר פה במוצר ציבורי מובהק. בדיוק כמו שאני חושב שכמעט אין סיכוי שמישהו היה מציע שנחליף את חלק גדול מפקידו משרד החוץ בחברות שינסחו את הדברים האלה ובסופו של דבר תהיה שכבה מאד קטנה של מחליטים שהיא שכבה נבחרת, אז אני חושב שגם הדבר הזה, המקרה הזה נופל גם בגלל הנושא של שלילת החופש וזכויות האסיר ומדובר פה באמת בנושאים שהם סמכויות שלטוניות

מובהקות. אני לא משפטן, המשפטנים יסבירו את זה יותר טוב ממני, מדובר פה במוצר ציבורי. שימו לב לסקר, הציבור שאינו כלכלן, אני אומר לכם, דירג לפי התשובות שלו בדיוק כמו שאני אומר לכם. הפרטה של חשמל בודאי, כי הציבור מבין, מדובר פה בפעולה עסקית, אין פה שום פעולה שלטונית. חשמל זה כמו כל מוצר אחר, כמו ייצור עגבניות, אז עגבניות זה חופשי אז גם ייצור חשמל יהיה חופשי. טלפון זה כמו מלפפונים, ייצור מלפפונים זה חופשי אז יהיה גם טלפון חופשי. הציבור מבין את זה. מצד שני הציבור בחושים שלו בלי להיות לא כלכלן ולא משפטן, אלא הציבור כציבור שכולל את כולם דירג את הדברים, ראינו את התשובות בסקר וכשהגענו לזה הוא נתן תשובה אחרת.

עכשיו עוד דבר מחקרי, אמרתי שמראים מחקרים שהרווח העיקרי הוא מיצירת התחרות. לגבי הרווח שנובע מהפרטת פרסה, לא מיצירת התחרות יש אפילו מקרה שלא נמצא בסופו של דבר שהיתה תרומה ליעילות, אני מעריך שברוב המקרים כאן יש תרומה ליעילות. אבל כשאתה שואל את עצמך עוד פעם באיזה מחיר? האם סיימנו את תהליך ההפרטה? יש לנו הרבה מאד, אם אנחנו כל כך דלים בודאי חשובה היעילות וחשוב שנתקדם הלאה עם מדיניות כלכלית נכונה, יש הרבה נושאים שלאין ערוך גדולים יותר, אדירים יותר, יתנו לנו תרומה גדולה יותר מתחרות והפרטה ושם הממשלה מתקפלת עוד לפני שהיא מגיעה לכנסת. בנמלים עשו שם תחרות? לא, הפרטה בכלל לא יעלה על הדעת. אמרו כל נמל יהיה חברה ציבורית עצמאית. למה? הרי שם הרווח שיכול היה להיות מתחרות והפרטה לאין ערוך יותר גדול, חשמל אותו דבר. שם פוחדים מהבעלים האמיתי של המונופול הממשלתי. חוזרים לפוליטיקה. שם נקבל הרבה יותר אבל שם מבינים שאין את הכוח לעשות את זה, לא מעיזים, נקבל שביתות אולי ונזקים שאולי לטעמי לא בהכרח, אבל יש כאלה שחושבים שכן אז נרתעים. פה לוקחים איזה שהוא דבר קטן שהוא מוצר ציבורי הרבה יותר מובהק מנמל. נמל הוא לא מוצר ציבורי וחשמל הוא לא מוצר ציבורי, פה לפחות עוד יש מחלוקת. חלק מאתנו חושבים שמוצר ציבורי וחלק מאתנו לא חושבים שמוצר ציבורי. אז על הדבר הזה שיש מחלוקת אנחנו רוצים לשים את כל כובד ההפרטה? לא נראה לי. אומרים, אבל האסירים מצבם נואש, הם בצפיפות נוראית, הם מקבלים מזון גרוע, יש אלימות בבתי הכלא. אני לא מבין למה זה שייך להפרטה. מחובתה של ממשלת ישראל כמו בכל תחום ותחום לתת שירות טוב. קרי, להקים בתי סוהר טובים שהצפיפות בהם היא הצפיפות שהיא ראויה בעינייה, למה רק אם היא תעשה את זה באמצעות זכיון היא תגיע לזה ואחרת היא לא תגיע לזה? שהמון בו הוא טוב, שהשמירה שם היא טובה, ויכול להיות שזה יהיה קצת פחות יעיל. אומרים, בשלב הראשוני יש השקעה גדולה אז כבר זרק פה מישהו, בסדר אם הממשלה באמת יש לה בעיה של הוצאה גדולה בטווח הקצר אז תעשה את זה בשיטה של ביוטיפ ותשלם את השכירות לזכיון. את זה אפשר להפריט, את ההסעדה אפשר להפריט, את הכביסה אפשר להפריט, את אותה ליבה שהיא מוצר ציבורי לדעתי לא כדאי להפריט.

והערה אחרונה, תראו, המדינה הכי סוריקית של כלכלת השוק זאת ניו זילנד. אין כמעט רעיון שעלה בנושא הזה שהיא לא היתה הראשונה לחבק אותו, אפילו אם אתם לא יודעים לקבוע את שכרו של הנגיד כפונקציה של שיעור האינפלציה. זה כמו הרבה רעיונות היא אימצה גם את הרעיון הזה. אבל מספר לנו גלנור במאמרו שב-2004 היא התייאשה, ביטלה וחוקקה חוק שלא ייעשה כדבר הזה יותר.

כן, מה שמעביר את רשות הדיבור לפרופ' גלנור.

פרופ' יצחק גלנור:

אני חושב שכדי להפריט בתי סוהר צריכים נימוקים כבדי משקל מאד, ממש. ואני מצטרף לקלוד, אני לא שמעתי אותם פה כי הנימוקים האלה צריכים לגעת בנושאים שאנחנו מקדמת דנא אמרנו אלה מעשי מדינה. אם נחליט יום אחד שיותר כלכלי לגבות מיסים באמצעות חברה פרטית, בלי תחרות אגב, אני אתנגד למרות שאולי זה מהסיבה הזאת ששובתים, חיילים, גובי מיסים וכן הלאה וגם סוהרים הם מעשי מדינה. וכלן הנימוקים שהושמעו אני אגיד עליהם, קודם כל אמרו שזה טוב למדינה ושמענו שזה אפילו מבחינה משפטית קיבל תו כשרות. לאחר מכן היתה טענה נוגעת ללב שזה טוב לאסירים ואני, היתה טענה שזה טוב לכיס ולאחר מכן שאחרים עשו את זה ולמה שלא נעשה. אז על כל אחד משפט.

העניין העקרוני הוא מאד חשוב. כלומר, אנחנו באמת לא עוסקים רק בבתי סוהר, עוסקים בשאלה של המסגרת של המדינה. ולכן צריך לשאול את השאלה הרבה יותר מדויק ואני אומר את זה בעקבות דבריו, מר הרשקוביץ, מי הקליינטים פה? ואמרת האסירים הם הקליינטים. עם כל הכבוד לאסירים הם לא הקליינטים. יש לנו בתי סוהר כדי לשרת את החברה. אנחנו מעוניינים להרתיע אנשים מלפשוע ואם חס וחלילה הרתעה לא מספיקה אנחנו מביאים אותם לבית משפט, ואם הם באים לבית משפט אנחנו מקווים שהעבירות הן קלות ושהם יישארו בית הסוהר כמה שפחות, ואם חס וחלילה נכנסו שייצאו משם משוקמים, אנחנו כחברה מעוניינים בזה. ולחברה העסקית יש בדיוק אינטרס הפוך. זה לא חשוב כרגע מה נכתב בניסוי במרכאות האלה ואם כן המיטה פנויה או לא. בעיקרון צריך להבין, זה לא עניין משפטי, לחברה העסקית יש אינטרס, כמה שיותר אנשים יפשעו זה האינטרס שלה ועבירות כמה שיותר חמורות כדי שיישפטו לזמנים ארוכים, יישארו בבית הסוהר הרבה מאד זמן.

כרמית גיא:

אבל הפיילוט הזה נוגע רק לעבירות קלות.

פרופ' יצחק גלנור:

בית הסוהר הניסויי הזה כביכול לא מעניין אותי כרגע. הניסוי אמרתי וכאן אומר את זה בצורה יותר ברורה, זאת אחיזת עיניים. זו הדרך לפתוח את הדלת. לכן נאמר פה, העניין הוא לגמרי עקרוני. בית הסוהר המסוים הזה לא מעניין אותנו ונוצר אינטרס כלומר, יוצר במשך הזמן אינטרס בסוג מסוים שהחברה שהיא הקליינטית של בתי הסוהר לא מעוניינת בו, ואנחנו מכירים שנוצרים במדינות מסוימות שמשם למדנו כמו טקסס, מעוז הדמוקרטיה, נוצר לובי למען החמרת הענישה.

עכשיו בעניין של השירות לאסירים. הייתם יכולים להזכיר דברים יותר מעניינים. אמרתם שממצב נוכחי של בתי הסוהר במדינה שהאסירים יש להם 3.4 מטר מרובע לאסיר, בבית הסוהר החדש הזה יהיה 5.28 מטר, שימו לב ל-8 המילימטר הנוספים, כשמדייקים ככה אני תמיד נהיה חשדן. נניח שכן, נניח שהדבר הזה נכון ונניח שיהיה להם קצת יותר רווחה, לא זאת הבעיה. הבעיה נשארה כמובן מה הם אותם הדברים שיחפו על האסירים שהמדינה אולי יכולה לעשות

והאסיר יקבל את זה וזה דברים שייעשו על ידי אנשים פרטיים. הפיקוח שנוצר כאן הוא פיקוח על הנייר בלבד שאינו יכול בשום פנים ואופן לעבוד וככל שהספר הלך וגדל כך אותו אסיר שייכנס לצינוק על ידי הסוהר הפרטי, מה שיתנו לו כדי שישן עליו זה את הספר שיניח את ראשו עליו מכיוון שבין הפיקוח לבין היישום שלו ואנחנו מכירים את זה במדינות מתוקנות, שם גם קשה מאד לאכוף את זה, זה בלתי אפשרי וזה מה שמביא אותי לעניין הכספי. אם כל ההבטחות שנאמרות שם בספר העבה הזה יתקיימו, אני אומר לכם באחריות שהחיסכון המדומה של 20 אחוז שמוזכר בתשובה לבג"צ לא יהיה. מכיוון שלמיטב ידיעתי שהמדינה עשתה את התחשיב, את ה-OVER HEAD הזה שנשאר של הפיקוח, של האסירים שיהיו נוכחים שם, של הרופא שיהיה שם כל הזמן, לא הכניסו אותם לתחשיב. המדינה לא הכניסה. זה במספרים שראיתי, אביב, תתקן אותי. זה לא הוצג מעולם כחלק מהעניין הזה. אני לא חושב שהפיקוח יתקיים אבל נניח לרגע שהוא יתקיים, אם הוא יתקיים בצורתו הניירית כפי שהוא מופיע בסעיפים, זה יעלה למדינה כל כך הרבה כדי לקיים אותו שלא כדאי לה להפריט.

נקודה שלישית, הם עושים זאת ונאמר כבר, לא כל דבר שעושות מדינות אחרות הוא בהכרח נכון. אני חושב שבעניין הזה באמת יש ליקוי מאורות. גם באנגליה וגם במקומות אחרים ששם הלכו עם ההפרטה רחוק אבל האמירה שזאת הפרטה חלקית היא מטעה לחלוטין. ברגע שעברת 50 אחוז אתה יותר מתקרב להפרטה מלאה, אתה יותר מתקרב לטקסס והמודל האנגלי הוא כמעט הפרטה מלאה ויש מחשבות שניות גם באנגליה. נניח אפילו שזה היה קורה, יש פה את חוסר ההבנה לדעתי.

אני רוצה לנבא אגב, אני מקווה שזה לא יעבור בבג"צ, אם בג"צ יאשר אני מודיע לכם שהניסוי יצליח, הוא לא יכול שלא להצליח, לכן בית הסוהר לא מעניין. מה שמעניין זה הפריסה שנעשית בסמכויות דיני ההתפרקות המדינה מחובתה. ונאמר כאן קודם על ידי אבי, אם זה חשוב שיהיה באמת 5.28 מטר לאסיר תתכבד מדינת ישראל ותקציב את הכסף הזה מכיוון שזה חשוב ולא תזרוק את זה לפתחם של אחרים.

כרמית גיא:

תודה רבה. פרופ' יואב דותן, אני מנחשת שדעתך שונה או שזה כמו קלוד או איציק בעניין בג"צ?

פרופ' יואב דותן:

לא בטוח שהנקודה המרכזית כאן היא דווקא חלוקת התפקידים בין בג"צ לבין הרשויות הביצועיות. אני בתור מישהו שנמצא בעמדות מאד ברורות לגבי תפיסת התפקיד הראויה של מוסדות או המקום של מוסדות שיפוטיים בחברה, אני לא בטוח שהנקודה הזאת זאת נקודה שהייתי מתנגד למעורבות אקטיבית של בית המשפט מכמה סיבות.

אנחנו מדברים כאן על סוגיה של זכויות אזרח ואנחנו מדברים כאן על אוכלוסייה חלשה. לכן לכאורה העובדה שמי שתוקף את זה מנקודת ראות של זכויות אזרח לא צריכה להיות לו בעיה להגיע לבית המשפט ולבית המשפט לא צריכה להיות בעיה להתערב. זו נקודה ראשונה שהיא בעיני די ברורה ודי ידועה. עוד נקודה שהיא פחות טריביאלית אבל בעיני חשובה מאד, אנחנו נמצאים כאן בויכוח על הקו של ההפרטה בין מה שאנחנו קוראים פרטי לבין מה שאנחנו קוראים

ציבורי. בהתווית קו ההפרדה בין הפרטי לבין הציבורי לדעתי למערכת השיפוטית צריך להיות תפקיד חשוב. אני לא רוצה להיכנס לניתוח כי זה מסובך וזה ייקח הרבה זמן, אבל לי אין בעיה עם זה שבנקודות האלה של מה צריך להיות ציבורי ומה צריך להיות פרטי יהיה לבית המשפט איזה שהוא תפקיד פעיל, כאשר אני לא חושב שבית המשפט הוא השחקן היחיד פה. אני כן חושב שחשוב מאד שאת התפקיד המרכזי בקביעת קו הגבול הזה צריך להיות לכנסת. והתפקיד המרכזי של בית המשפט בעיני הוא לדאוג שהכנסת תעשה את העבודה. אם הכנסת עשתה את העבודה אני לא חושב ושוב, בכפוף לכל מיני סייגים שאני אדבר עליהם עוד שניה, אני לא חושב שיש לי בעיה עם מעורבות של בית המשפט. אני חושב שאחת התופעות הבעייתיות ביותר בכל העניין של הפרטה במדינת ישראל זה מה שאנחנו קוראים הפרטה אפורה, הפרטה זוחלת שנעשית בכלל בלי שאף אחד, כי זה מן משהו טבעי כזה, שפתאום מודיעים שמוציאים את המתנסיים למכרז ואת זה עושה איזה פקיד שאנחנו אפילו לא יודעים מי הוא בממשלה וזהו זה, זה מן חוק טבע כזה שהמתנסיים מופרטים בלי שאף אחד מרגיש. ואני חושב שזאת הבעיה המרכזית של ההפרטה במדינת ישראל ב-20 השנה האחרונות. העמדה שלי היא עמדה פרוצדורלית. זה צריך להיות תפקיד מאד אקטיבי לדאוג שזה לא יהיה בצורה הזאת. אם מדינת ישראל רוצה להפריט את המתנסיים אז הכנסת צריכה לחוקק חוק. אחרי דיון של קלא וטריא ולהחליט שמפריטים את המתנסיים. אני רק שוב אני לא רוצה להתחיל בעניין הזה, יש מאמר שפורסם לאחרונה בעניין הזה ושם מפרטים בצורה מאד יסודית ונרחבת של העמדה שלנו בעניין הזה.

עכשיו, דווקא במובן הזה מה שאנחנו מדברים עליו לא מוזה מבחינתי בעיה ואני אסביר מכמה בחינות. ראשית, זה נעשה בחוק של הכנסת, יש טרנד כזה של לבדר איך הכנת עושה דברים אבל זה נעשה בחוק. אולי לא כל כך אוהבים את הצורה שפוליטיקאים פועלים וחושבים, לא אוהבים את הדילים ולא אוהבים כל מיני דברים אבל זה נעשה בחוק ספציפי ישיר של הכנסת. שנית, צריך לשים לב גם לעוד דבר שאין בהפרטה הזאת, אני בניסוח של ברק ושלי אנחנו לא קוראים לדבר הזה הפרטה. מה שיש לנו כאן זה מיקום חוץ בעצם, זה לא הופך את זה לפחות בעייתי אבל זה מיקום חוץ ואני אסביר למה. הפרטה קלאסית מלאה כרוכה ביצירת אי שוויון דיפרנסציה על רקע כלכלי. למשל אם מפריטים את האוניברסיטאות ואז מי שיש לו כסף יכול לשלם לאוניברסיטה טובה יותר ומי שאין לו לא יכול, לא יכול לקנות את המוצר. הפרטה של מנגנון המימון. בתי הסוהר כאן אין הפרטה כזאת זה מיקום חוץ. מה היתה למשל הפרטה של בתי הסוהר לפי המינוח שלנו, אם היו עושים את זה בית סוהר יותר יוקרתי, עם תנאים טובים יותר והיו אומרים, אסיר שרוצה לישון בבית הסוהר הזה יוסיף לתעריף עוד 30 או 50 שקל ליום. זה נשמע מצחיק. זה לא כל כך דמיוני כמו שזה נשמע. התחום הרלבנטי עצמו שאנחנו מדברים עליו, כל הפרויקט של אזיקים אלקטרוניים למשל היו הצעות שאנשים רוצים לשהות במעצר בית עם אזיקים אלקטרוניים במקום לשבת בתא המעצר אז האנשים האלה צריכים להשתתף בעלויות של החברה הפרטית שמפקחת על זה. הפרטה מלאה זה זה. מה שאנחנו מדברים עליו זה לא זה. כאן אני מגיע לנקודה שהועלתה על ידי פרופ' בן בסט ופרופ' גלנור והיא השאלה אם אנחנו מדברים פה על מוצר ציבורי ומה קורה פה. כשמדברים על בתי סוהר יש בעיה כי השאלה היא מי הלקוח. אם הלקוח הוא אנחנו כפי שנאמר אז בעיני זה מוצר ציבורי. אני רוצה לומר משהו על המבנה של הדיון. אפשר לחלק את זה בגדול את הנימוקים כנגד ההפרטה של בתי הסוהר לשתי קטגוריות. הקטגוריה הראשונה היא נימוקים תוצאתניים כלומר, זה יוביל לתוצאות לא טובות ולכן לא צריך לעשות את זה. הקטגוריה השניה היא קטגוריה של נימוקים עקרוניים שהם לא

מותני תוצאה. הנימוקים התוצאתניים מי שמנסה לתקוף את ההפרטה בנימוקים כאלה בשלב הזה מצוי על קרקע די טובענית לדעתי, לפחות כשמדובר בתקיפת העניין הזה ברמה המשפטית כי יש לזה תשובה מוחצת. נסה. אני לא מקל ראש בשאלה של פרופ' גלנור של מה המשמעות האמיתית של הניסוי הזה. אם זה כך זה סיפור אחר ואולי צריך לקחת את זה בחשבון. ואגב, ההתנגדות של מתנגדי ההפרטה שהיא נסמכת בצורה כל כך מסיבית על נימוקים תוצאתניים, היא גם קצת מעוררת חשד לצופה מן הצד. מדוע? כי זו מן הרשה כזאת, תראו, לוקחים בית סוהר אחד מתוך 20 ומשהו כאשר במישור של התוצאה ה-20 האחרים הם לא משהו, המצב של האסיר הממוצע במדינת ישראל הוא לא מי יודע מה בחיים האמיתיים. ואומרים, בואו נבדוק את התוצאה אם נשנה ונעשה איזה מהפכה במנגנון. אולי זה יצליח שם. אולי זה יגרום לבתי הסוהר האחרים להשתפר. אולי נעשה משהו במערכת הזאת שכיום לא מתנהלת, אני חושב, אני לא מומחה אבל לפי ידיעתי השטחית לא נחשבת לפאר הציויליזציה המערבית או להישגיה הגבוהים ביותר של מדינת ישראל. אז בואו אנחנו עושים משהו מהפכני, אנחנו משנים את המנגנון, אנחנו עושים את זה עם הרבה מאד בקרה כביכול והרבה מאד זהירות לפחות על הנייר, אז למה הלאום הזה? ככה זה נראה למי שלא מכיר את המכרז כל כך כמו לדעתי שופטי בג"צ. כן, אנחנו עושים ניסוי, אנחנו בודקים את עצמנו, אנחנו מבקרים. וזה מביא אותי לסוג האחר של הנימוקים ואלה הנימוקים העקרוניים. שיש דברים מסוימים שבמישור העקרוני אנחנו לא מוכנים להוציא מהמדינה או להפקיד בידיים פרטיות, גם אם זה יצליח. עוד חזרה לארגומנטציה של אלה שתקפו גם בבג"צ את הצעד הזה, לא כל כך ברור אצלם מה היחס בין הנימוקים העקרוניים לבין הנימוקים המעשיים. יכול להיות שהם היו צריכים לומר בגלוי, אתם יודעים מה, הרי יש מקומות שאולי זה הצליח, לא בכל העולם זה נכשל. אנחנו נגד זה גם אם לאסירים יהיה פחות טוב, אנחנו נגד זה. אנחנו נגד זה כי במישור העקרוני לפי דעתנו יכול להיות שגודל השניצל ישתפר ב-25 אחוז אנחנו עדיין נגד זה. ואם כן אז שוב, זה מכניס לפינה לא כל כך נוחה. אומרים, זה נוח לכם עד שאתם צריכים לשבת בבית סוהר אבל לי האסיר זה לא טוב. אני רוצה, תנו לי את השניצל, זה בסדר. אז מהם הנימוקים העקרוניים? שהוא צריך לעמוד ולהבהיר אותם. האם הנימוק העקרוני הוא שיש איזה קור איזה גלעין שאנחנו לא מוכנים להוציא מהמדינה, היסוד הכי בסיסי של סמכויות השלטוניות. השליטה באדם אחר, ההכרעה לגבי חירויותיו, האם זה הנימוק? או שהנימוק שייך יותר לסוג התמריצים, לסיווג הבעייתי של התמריצים של הזכין הזה. הזכין הזה נמצא באיזה שהוא ניגוד עניינים אינהרנטי. את הקו הזה של ההנמקות מחזקת גם העובדה שלא ברור מה השוק כאן, שמייצרים חשמל אז זה ברור מי הלקוח, מי הקומודטי פה, מי הזכין, איך הזכין אמור להרוויח? הקומודטי בניגוד להפרטות אחרות, אפילו אם מפריטים בתי ספר, אז אני האינטרס שלי בעולם המופרט של בתי הספר זה לנהל את בית הספר הכי טוב, למשוך הכי הרבה תלמידים, לשכנע הכי הרבה הורים, כאן זה לא בדיוק. אני מקטין את הקומודטי שיש לי ורק לקצף בעלויות של לטפל בה. שוק כזה זה שוק מוזר שבו בעצם כל מה שאני עושה שם זה רק חותך עלויות כאשר אני מטפל בני אדם.

כרמית גיא:

תודה רבה. זה מביא אותי לשני העותרים האחרים או שני השותפים האחרים לעתירה, עו"ד אפי מיכאלי ועו"ד גלעד ברנע. אתם הייתם שותפים יחד עם אביב לעתירה הזאת, הונחו לפתחכם שאלות ראויות.

עו"ד אפי מיכאלי:

אז בואו נתחיל. האמת שחלק מהדברים שאנחנו רצינו להתייחס אליהם, בואו נתחיל דווקא בהבחנה הזאת של טיעונים שהם טיעונים עקרוניים אל מול טיעונים שהם טיעונים תוצאתיים. אין שום ספק שהמשפט כשבוחנים בשפה המשפטית זו פגיעה בזכויות אדם. כבוחנים פגיעה היא צריכה להיראות במציאות הנוכחית ולא במציאות העתידית וזה עובד בדרך כלל. נניח מחליטים להפקיע קניין של אדם מסוים אז צריך לראות שבאמת הקניין הופקע עכשיו, לא שהקניין הופקע בעתיד. זה נכון לגבי רוב הזכויות אבל צריך להיזהר כשמדובר בזכויות או בדברים שאי אפשר להחזיר אחורה. כי פה מדובר בניסוי בבני אדם. אם נניח וזה גם מחזיר אותי לנושא של מדברים כל סמכויות שהועברו או לא הועברו, לא צריך לדבר על סמכויות, מספיק לדבר על סמכות אחת. סמכות לשימוש בנשק חם. סתם דוגמא. מה קורה שם במציאות הזאת? נניח יש התפרעות בבית הסוהר ואותו עובד פרטי מחליט להרים את האלה ומכה בה. מתי בדיוק ניתן להתערב? אי אפשר, המפקח לא יכול להתערב בדיעבד, אז הזכות נפגעה. ולכן דווקא במקרים כאלו, דווקא במקרים שהפוטנציאל לפגיעה בזכויות שקשורות לשלמות גוף, לחיים, הוא כל כך גבוה, דווקא שם צריך אולי לנקוט במבחנים שהם מבחנים תוצאתיים. מבחנים שאומרים, אם יש סיכוי סביר שהפגיעה תתרחש בואו נעצור את זה עכשיו ולא נעצור את זה בדיעבד. מבחינת הנימוקים העקרוניים אז אין ספק, העתירה מבוססת על קו מאד מאד ברור וחד. יש סמכויות ודרך אגב כל הויכוח העקרוני הזה הוא קצת מנותק מהמשפט, המשפט גם אומר דברים כאלה, יש ויכוח עקרוני, אנחנו לא מקימים מדינה חדשה, יש פה מדינה קיימת ויש הוראות משפטיות קיימות. אז אנחנו אומרים את מה שאומר המשפט. והמשפט בפירוש אומר בחוקה, הממשלה היא הרשות המבצעת, היא זו שנוקטת ואחראית לבצע את כל הסמכויות. יש גם הוראות נפרדות, המכונן כשביקש לדבר על האצלה של סמכות עשה את זה בצורה ספציפית והאצלה גם פנימית לתוך דברים אחרים בתוך הממשלה. אתה שואל את עצמך, אם המכונן בחוק יסוד הממשלה אומר, כדי להעביר סמכות כדי לאצול סמכות מצד אחד למשנהו צריכה להיות הוראה חוקתית ספציפית, אז כמובן שלו היה חושב בכלל להעביר איזה שהיא סמכות לגוף שהוא חיצוני לממשלה אז הוא היה צריך להגיד את זה במפורש. זה לא בחוקה.

עכשיו לגבי הנושאים של הסמכויות עצמן. הרי אין פה סוד, ישנה איזה שהיא הסכמה והרבה מקומות קוראים לזה אמנה חברתית שבה הפרט בעצם נותן למדינה את הכוח הפיסי שלו והמדינה משתמשת בכוח הפיסי שלו כדי לעצור פושעים וזה די ברור. יש עוד נקודה ששוכחים. יש לזה לאמנה החברתית או להסכמה הזאת יש גם איזה שהוא צד נוסף והצד הנוסף אומר, שפגיעה בזכויות אדם יכולה להיעשות רק על ידי המדינה. כלומר, כל זכות אדם היא טומנת בחובה לא רק את התוכן שלה או את המבחן המהותי, כן פגיעה בכבוד, כן פגיעה בחירות אלא יש איזה שהן הוראות הפעלה שבהן נכתב, רק המדינה יכולה לעשות את זה ולא אף גורם אחר. זה חלק אינהרנטי ב-DNA של הזכות. ה-DNA של הזכות כולל את האפשרות רק למדינה, הוא נותן רק למדינה את האפשרות לפגוע בזכויות אדם ולא לאף גורם אחר. אם רוצים לאפשר לגורם אחר לעשות את זה, צריכה להיות הוראה חוקתית, הסכמה שהיא הסכמה יותר גבוהה מהסכמה שהתקבלה בהקשר הזה, ולהוראה החוקתית שמאפשרת את הפגיעה לגורם שהוא לא מדינה.

עו"ד גלעד ברנע:

קודם כל בשלב ההערכות אני כן אסתכל אני לפחות חושב שבית המשפט יקבל את העתירה ויבטל את ההפרטה. אני גם חושב שבית המשפט וגם ראינו את זה לאורך הדיון הבין שאם הדבר הזה לא נעצר פה אז כמו שכבר אמרנו, בשלב הבא גם יהיו שופטים עובדי זכיון, זה כבר אנחנו המתרס האחרון נפרט. אנחנו כשאני לפחות הצטרפתי אני מודה שהדברים לא היו ברורים, אמרו לי הפרטת בתי סוהר, לא ידעתי לא הבנתי, לקח זמן להבין מה זה הפרטת בתי הסוהר ובסופו של דבר מה שברור הוא שמפריטים פה משהו וגם המונח הזה הפרטה הוא מטעה והוא לא נכון. כל האכיפה של הדבר הזה בז'רגון כלכלי היא פשוט מטעה, כי מה שבעצם יש פה בסמכות מאד בסיסית של המדינה, מרכיב יסודי של המדינה, שאם נשווה את זה נגיד באנאלוגיה אז זה כמו יחסים של הורים וילדים. ואין לזה תחליף. המדינה היא ההורים והאסירים הם ילדים וכמו שההורים עונשים את הילדים למשל ואין תחליף לענישה הזאת ככה המדינה היא היחידה שיכולה לענוש את האסירים. ברגע שמישהו אחר עונש את האסירים זה כבר משהו אחר, זה לא זה. אנחנו עושים פה משהו אחר. אמר גם השופט חשין בהרצאה שנתן, הנהלת הכליאה זה משהו שכולנו הסכמנו שהוא רק בידי המדינה, כמו השוטר וכמו התובע וכמו השופט. הפריצה של זה זה בעצם אנחנו מפוררים את המדינה. יש פה משהו שאני קורא לו מלכוד 28. מה זאת אומרת? הם אומרים, הרי יש מילה אחת בסעיף המרכזי להסתייע. אז תחליטו, או שאתם איזה עוזרים כאלה קטנים שרק מסתייעים בכך אתם מנקים, מבשלים ועושים כל מיני דברים או שהחבר'ה נותנים לכם סמכות לירות ולהרביץ ולכלוא ולזרוק לצינוק. אבל יש פה איזה מצב המדינה והמחוקק עצמו יצר איזה מן כזה משהו ערמומי, מצד אחד זה להסתייע ומצד שני זה כל הדברים האלה שהם הרבה מעבר לזה. יש פה גם עוד דבר אחד, באיזה שהוא מקום כל ההתמודדות הזאת עם מכרז ועם מסמכים של אלפי עמודים וביקורת ופיקוח אז מה בעצם עשו? שיחררו איזה מפלצת ואחרי זה בונים את החומות. רק עוד דבר אחד על המקורות הנאורים שאנחנו לוקחים מהם. אז תראו, ארצות הברית המקור הנאור הזה שאנחנו כל כך מסתכלים עליו בשקיקה שם קבעו אמנם ב-1870 קבעו לאסירים SLAVES OF THE STATE וזה היה באמת עבדי המדינה, ככה היה בארצות הברית עד קרוב לתחילת המאה ה-20. היו שם גם מתקני כליאה פרטיים ולכן גם המהלך הזה היה מאד קל להיעשות. צריך לזכור עוד דבר אחד, אנחנו לא מדינה מבוזרת כמו ארצות הברית או אוסטרליה, גדולה שיש ביזור סמכויות. יש לנו מערכת משפטית אחת, יש לנו מערכת כליאה אחת. הביזור הזה פה אצלנו הוא פירוק מוחלט של המערכת. זה לא כמו שהשריף המקומי באיזה מקום נידח בטקסס מפריט את מתקן הכליאה שלו שזה גם נוראי אבל שם יש עוד הרבה מערכות שלטון למעלה, פה אין את זה.

כרמית גיא:

מומי דהן, אתה בין הנערים האלה שאנחנו אוהבים להשמיץ היית אבל אתה כבר מזמן לא.

ד"ר מומי דהן:

רוב הדברים שרציתי לומר למעשה אבי כיסה במידה רבה את הדברים אוני חושב שבאמת יש שימוש במונחים כלכליים על ידי אנשים או שלא למדו טוב כלכלה, יש להם תעודה

אבל הם לא למדו טוב או שהם פשוט לא מכירים את המטריה הכלכלית. למשל הבלבול של המושגים יעילות ועלות. יעילות כלכלית איננה צמצום עלויות, ממש לא ולא לומדים את זה בכלכלה. ההגדרה של יעילות היא מאד פשוטה, האם המחיר שווה לעלות שכרוכה בייצור המוצר. אם לא אז זה חוסר יעילות. לא צמצום העלויות שווה לצמצום היעילות או לשיפור היעילות. זה שני דברים לא דומים בכלל. לעניין המהותי, העניין המהותי הוא שהדבר הכי משמעותי כאן הוא הבקרה. הפיקוח על במידה שיש הפרטה. כיוון שהפעילות כאן מאד קשה לכסות את כל מצבי הטבע האפשריים אז זה ברור לגמרי שעלויות הפיקוח זה לא רק על רקע פיקוח במובן ששמים שם סוהרים מטעם השב"ס כדי שיפקחו, אלא כל אותם מצבי טבע שלא כוסו ב-205 כרכים ולא יכוסו.

כרמית גיא:

כמו למשל אם פורצת תגרה וסוהר צריך להפעיל כוח.

ד"ר מומי דהן:

עכשיו, בתחומים יחסים פשוטים של פיתוח שבחודשים האחרונים אני מכיר יותר מקרוב בתחום התקשורת, המפוקחים תמיד 4 צעדים לפני המפקחים. עכשיו תחשוב מה יותר פשוט משיחת טלפון. יש יותר פשוט משיחת טלפון? מהי הגדרת יחידת הזמן. המפוקחים עושים קרקס מהמפקחים. אז אפשר לסגור את הפריצה אבל זה מקרה קל. בבתי סוהר ובעניין של זכויות אסירים לכן בניסוח התועלת של הפרטה צריך להביא בחשבון את כל עלויות הפיקוח הישירות ואלה שאינן מכסות את כל מצבי הטבע שלא כיסינו. הדבר השני מה קורה רזרבה למקרה שהיזם מפר את התנאים של המכרז. צריך להכניס פנימה מישהו וזה כרוך בעלויות. אם יעשו את החישוב נכון העלות תגבר על התועלת. יש עוד תועלת אחת והיא התועלת שלנו כחברה מהעובדה שאדם בכובע ציבורי ולא בכובע פרטי בגלל מערכת התמריצים יהיה אחראי על החירות וכך הלאה, על הרווחה של האסיר באופן כללי. לנו כחברה יש מחיר כי העובדה שמעבירים את זה לזים פרטי, מדברים על התמריצים ואני אתן לכם דוגמא פשוטה כדי שתבינו איך מערכת התמריצים משתנה באופן עמוק כאשר מפריטים. נניח שנפריט שמתרים אנשים לטובת מטרה ראויה, נפריט רק את החלק שאוסף את התרומות. כל מי שלומד מבוא לכלכלה צריך לפתור את המכרז הבא שהאדם שיזכה זה האדם שיקבע סכום מסוים, בעד איסוף התרומות, כלומר, אותו זכין פרטי יקבל סכום מסוים וכל מה שיישאר זה בשבילו. תחשבו על האדם שמתדפק על דלתו מישהו שבעצם הוא יודע, האדם שתורם שכל מה שיילך זה בשבילו, לאדם הפרטי והוא הרי רוצה לתרום למטרה ראויה. זה הרי משנה באופן יסודי את התמריצים, עד כדי כך שזה ברור לגמרי שאם יעשו טוב את החשבון של עלויות הבקרה והרווח שלנו מעצם העובדה, עצם זה שזה ציבורי משנה את היחס שלנו, את הכל, זה לא איזה שינוי בפניה שם, זה משנה באופן יסודי את ההתנהגות שלנו. הלוא זה ברור לגמרי אני לא שמעתי כאן, עלות תועלת. מהי העלות ומהי התועלת. החשבון הנכון יראה שהעלות גוברת על התועלת.

כרמית גיא:

תודה רבה. במבי שלג, את עורכת את ארץ אחרת ואתם הוצאתם גיליון מיוחד לנושא ואני הייתי רוצה את איזה מן מילת סיכום של התובנות שלך ממה שמענו כאן.

הגב' במבי שלג:

קודם כל אני מציעה לכולם להסתכל על התאריך, על לוח השנה. היום ה-1 בינואר 2008 והחוק הזה עבר ב-20 למרץ 2004. איך קורה שעובר חוק כזה בלי שיקדם לו הדיון שמתקיים כרגע? אני זאת הסיבה שבעצם הוצאנו את הגיליון. אני רוצה לספר לכם איך הגענו לעשות את הגיליון הזה. כשאני התחלתי את העיתון הזה חשבתי שיש לחברה בעיית זהות. ושם נדבר על זה אז איכשהו העניינים יסתדרו. לאט לאט התחלתי להבין שמעבר לבעיות הזהות, יש כאן איזה שהיא בעיה יותר עמוקה והיא שיש כאן שלטון שהוא לא השלטון שאנחנו רואים אותו. זאת אומרת, יש כאן קבוצה כמו שהסביר האדון מקודם ואני אצטט אותו שהוא אמר שיש ניסיון לקבוע עובדות ללא שיתוף הציבור וללא שקיפות. עכשיו, אם נעשה איזה שהוא מהלך ונוציא את הסוגיה הכלכלית ונעבור לקביעה המדינית שהיא סוגיה שמתקיים עליה דיון ציבורי רחב מאד אז בעצם הנושא שאנחנו מדברים עליו הוא כמו נניח המאחזים הלא חוקיים אבל בלי שאנחנו נדע עליהם כלום. נניח שישראל תנהל מדיניות ימנית קיצונית לצורך הדבר הזה או שמאלית קיצונית בלי שהציבור יהיה שותף לידיעת העניין ובלי הבנה של הציבור לנושא הזה. זאת אומרת אם נרשה לעצמנו לדבר בבהירות זה סוג של פוטף או זה סוג של דיקטטורה בלתי מתקבלת על הדעת. אז למה הדבר הזה בעצם מתאפשר בכלל? הוא מתאפשר כי התקשורת במערב בכלל ובישראל בפרט במצב מאד לא טוב, מה זאת אומרת היא במצב לא טוב? היא לא מקיימת דיונים ציבוריים, היא לא מקיימת דיונים סגורים בסוגיות מאד חשובות שעל סדר היום כי התקשורת הזאת איננה בעצם היא מיועדת למטרות רווח ודיונים מהסוג שעדינו כרגע הם לא תמיד מביאים לרווח של הזכיין שלהם. אז מה שקורה זה בעצם יש כאן בכשל בתהליך הדמוקרטי במרה העמוקה ביותר והדבר הזה הוא מאיים לא רק בישראל, הוא מאיים גם בחוץ לארץ כי הדחיפה של התהליך הזה היא מאד מאד חזקה ורוב הכלים הפרטיים גם כל הזמן נמצאים באיזה שהוא סוג של מלחמת קיום ואין והתקשורת הציבורית פשוט הולכת ונגמרת. אז לולא היינו מזדמנים היום לדיון הזה הוא פשוט לא היה מתקיים ואנחנו באמת, איך הגעתי לזה שעשיתי את העיתון על הדבר הזה? אני ראיתי מאמר של אבירמה גולן שמטפל בעניין הזה ב"הארץ" לפני שנה וחצי ואז התקשרתי אליה ואמרתי לה וראיתי גם שיש בג"צ על זה. זה היה המקור היחיד שבו היה אפשר להתוודע אל העניין הזה וכמובן זה היה כבר איזה שנתיים אחרי שהחוק עבר. כלומר לא התקיים כמעט שום דיון על העניין הזה. אז אני התקשרתי לאבירמה ואז היא אמרה לי, יש אחד, אביב וסרמן שהוא מטפל בעניין הזה, אז התקשרתי לאביב ומה בעצם נהייה גליון שהרבה אנשים השתתפו בו והאמת היא שגם דחפנו אותו לערוץ 2 וזה היה בדיוק בשבוע לפני שהבג"צ דן בעניין הזה, ובאמת זה פתח איזה שהוא צוהר לאיזה שהוא סוג של דיון. אני רוצה להגיד לכם שאפילו במידה קטנה מאד העיתון הקטן והנידח הזה שהיה לו אג'נדה לדחוף איזה שהוא דיון ציבורי, הצליח באיזה שהוא אופן בעניין הזה. ומה זה אומר בעצם על שלטון שפועל? אני אגיד לכם איך הוא פועל. אני ראיתי שהופרטה חברת האזעקות הלאומית ומה שקרה כתוצאה מהדבר הזה זה שהרבה ישובים בצפון במלחמה לא היתה להם אזעקה כי לא היה להם כסף לקנות את האזעקות שמזהירות מפני הטילים. בשבוע שעבר בא אלינו הביתה נער של חברת שליחויות במצב רע מאד, הוא היה מכוסה בערכות אבי"כ, למה? כי חברת שליחויות עכשיו בשם פיקוד העורף היא עובדת, זאת חברת שליחויות מופרטת שהיא אנשים שם מרוויח 10 שקלים בשעה, סוחבים על גבם את הערכות של כולנו. אז עכשיו תראו, מצדי אפשר להפריט את הכל. אבל מה? שיהיה דיון. זאת אומרת ברגע

שאינן דיון אנחנו בעצם חיים בדיקטטורה ודיקטטורה מאד מסוכנת כי כולנו נהיה בעצם באיזה שהוא מקום תחת הסד הזה.

אורי יוגב שהיה אחד האנשים שדחפו את העניין הזה ושבאמת ראינו אותו לגיליון הזה אז הוא אמר בלי שום בושה, הוא אמר שהמטרה העיקרית גם בסידור של דברת היתה לפרק את העבודה המאורגנת ולפרק את ארגוני המורים. זאת אומרת, מה שקרה זה שבלי דיונים התרחשו המון המון דברים.

אני רוצה להגיד איך עובדת השיטה כי חלק מהחברים פה היו פשוט נתונים לשיטה הזאת, גם הגברת וגם עוזי תיארו מצב שבו בעצם משרד האוצר מייבש את הגופים שצריכים לקבל כסף כדי שיהיו בתי סוהר נורמלים במדינת ישראל או כדי שיהיו בתי ספר שמתפקדים כמו שצריך. ולא חשוב, אני לא רוצה כרגע לדבר על העניין המבני, אני רוצה לדבר על איך עובדת השיטה. אתה לא נותן כסף לדברים מסוימים ואתה כופה את הרפורמה בלי לשתף את הציבור. יכול להיות שצריך לעשות רפורמות בהכל אבל חייב להתקיים דיון. צריך שתהיה שקיפות ובשביל הדבר הזה צריך את הדבר הזה שאין לנו וזה תקשורת ציבורית עצמאית.

כרמית גיא:

אני לא אתן לכולם עכשיו אבל בכל זאת הייתי רוצה לתת לעוזי לנדאו.

מר עוזי לנדאו:

קודם כל אני מוכרח לומר שאני יוצא מהדיון הזה במידה מסוימת אופטימי משום שמרבית הטענות שיצאו כנגד ההפרטה יהיו הרבה אנשים שבטוחים שבחיים הם לא יהיו בבתי סוהר. כי אם היו יודעים מה יש בבתי הסוהר, היו נכנסים והיו יודעים שאין בשר מהאוצר שמסבירים שצריך שהאוצר היה נותן את הכספים האלה בשביל לבנות בתי סוהר ובסיכומו של דבר יחד עם האוצר אנחנו מוצאים את עצמנו שהאוצר לא נותן תקציבים.

פרופ' אבי בן בט:

אולי כדאי להסביר לאנשים שזה אותו דבר מבחינת זרם ההוצאה. הרי מה יעשו בהפרטה? יצטרכו לשלם לקבלן שיקים את בית הסוהר, שיקנה את המזון, שישכור את הסוהרים וכו', אז ישלמו לו את ההוצאה השוטפת, זה שיטה של ביוטיפ, האוצר לא מוציא כרגע את ההוצאה על הקמת בית הסוהר אלא מישהו אחר מוציא את זה ואז הוא משלם לו רק את השוטף. את שכר הדירה, את האחזקה וכו', זה פחות או יותר סדרי גודל דומים זה בדיוק העניין. לדעתי גם הצד הכלכלי לא נעשה קל.

מר עוזי לנדאו:

עובדה שהיא האוצר לדורותיו ייבש את המערכת הזאת והברירה האמיתית שעמדה בפני מקבל החלטה זה או ללכת עם אלטרנטיבת טחנות הצדק שטוחנות לאט והשאלה את מי, את מי שכנראה בטוחים יישארו מחוץ למערכות הטוחנות או שאתה צריך בסיכומו של דבר גם לשקול

את השיקול האנושי. מעבר לזה אוסיף ואומר שכשאני קיבלתי את ההחלטה, השיקול האנושי היה בולט אבל אני גם חושב שככל שתוציא את הממשלה מדברים שהיא לא חייבת לעשות, תוציא אותה. על זה יש דיון וכאן יש שתי נקודות קיצון אידיאולוגיות חשובות. האחת חברתית ומובנת לגמרי והשניה הפרטה קיצונית בדגם האמריקני הכי קיצוני שלה. אני זוכר עוד מהתקופה של הטכניון הייתי אתה יודע בתכנות ליניארי שפתרון אופטימלי מוצג בנקודת קיצון אבל יש גם מקרה מיוחד שאם יש לך פתרון, יש לך לפחות שני פתרונות כל אחד מנקודת קיצון אחרת אז יש לך אינסוף פתרונות שהם קומבינציה לשני הפתרונות האלה. אצלנו הבעיה היא לא ליניארית. יש כאן שתי נקודות קיצון בדרך שבה הלכנו אז במשרד לביטחון הפני היתה בזהירות רבה למצוא משהו באמצע שהוא לא זה ולא זה. בואו נתחיל וחזק נבדוק את הדברים האלה והיו במודלים קיצוניים של ארצות הברית והיו במודלים אחרים של הצרפתים ובסוף הלכו למודל האנגלי המשופר ששם ניתנה יתר הגנה לזכויות האסיר שיהיה שם. ולכן פרופ' גלנור אומר שאתה יודע שזה יוביל לתוצאות.

פרופ' יצחק גלנור:

כי אני יודע שבאנגליה כשכתוב משהו בספר כולם חושבים שזה מחייב.

מר עוזי לנדאו:

אבל פה חשוב לבדוק, בכל נושא הבג"צ, אתה יכול להיות בעד או כנגד זה, הבעיה הקיימת היא שבשנים האחרונות מעמדו של בג"צ הולך ונחלש והעיניינים כלות, שי תחומים שעניינם במיקוח הפוליטי או בתחום החישובים הכלכליים אם זה כדאי או לא כדאי. גם באוצר אתה תשמע את אלה שיגידו לך שכדאי להיכנס לביטוי למה. כי מי שמבצע את הדברים יעשה את זה ביעילות הרבה יותר גדולה. ואחרים באוצר יגידו לך שלא להיכנס לזה כי זה בעצם הלוואה שמישהו נותן לך והמדינה יכולה לקבל את זה במקום אחר זול יותר, אז למה להיכנס? הטענה שלי זה שהתוצאות יכולות להיות לא טובות אבל הן גם יכולות להיות טובות. צריך להיכנס לסיפור הזה ולגבי בג"צ, בלי שום קשר להחלטה שהוא יקבל, אני הייתי רוצה לראות את בג"צ מחוץ לויכוח הזה, בכל מקום שהוא ייכנס יאשימו אותו בפוליטיזציה בתחום שהוא לא צריך להיות בו. יכולה או המערכת על רקע כדאי או לא כדאי להגיע לויכוחים בתחום הפוליטי או לתחום האידיאולוגי, זה בדיוק הזירה הפוליטית ששם צריך הכוח הזה להתקיים.

מר חמי דורון:

אתה יודע בדיוק מי מדבר, אתה יודע בדיוק מי מכתוב את קצב הישיבה, אתה יודע בדיוק איך הדברים מתנהלים. יושב ראש הישיבה הוא בעצם בעל הבית של הישיבה, הוא מתיר לך לפתוח את הפה והכל.

מר עוזי לנדאו:

יש לו השפעה די ניכרת אבל מי כמון יודע שיתר מדיון אחד, אני אגיד לך אחרת, הלוואי שהיה לפחות חבר כנסת רציני אחד שאתו אפשר היה לעבוד. יש המון נושאים בכנסת וקשה לבחור בכל אחד ואחד אבל מה שחשוב זה הקטע של הויכוח הציבורי כי יש המון נושאים שהם כבדים. אני חלק מהדברים לפתחה של התקשורת. למה למשל בחלק מהדברים לא דנים? בשבועות האחרונים למשל הדבר הכי חשוב זה לדון בקרחת של נינט וכשדנים בקרחת של נינט כל כך הרבה זמן נגמר הזמן לתשומת הלב הציבורית לדברים אחרים. הדבר החשוב ביותר זה לשים לב למה שאמר פה פרופ' קליין.

עו"ד אביב וסרמן:

יש לי ממש רק שתי הערות קצרות להגיד בניגוד למורי ורבותיי, אני חושב על כל מי שדיבר כאן בדיון יש לי ערימות של דברים להגיד ולשמחתי כתבתי אותם אז מי שמעניין אותו אפשר פשוט לגלגל אביב וסרמן וישר מגיעים לעניין הזה באינטרנט. אני רוצה להמשיך את מה שאמרו כרמית ובמבי, מי שעד היום לא ידע על הפרטת בתי הסוהר לא יכול להגיד יותר לא ידעתי. ואני מזמין את כל האנשים שנמצאים פה פשוט לדבר על הנושא הזה. אני משוכנע שיש אזרחים במדינת ישראל שעד היום אין להם מושג שכל הדבר הזה בכלל קורה. אז אני מבקש ממכם פשוט לדבר על זה ומי שאין לו כוח לדבר על זה יוקרן הסרט המלא בטלביזיה לפחות לשכנע את החברים להסתכל על זה בטלביזיה כי קורה פה משהו דרמטי במדינת ישראל. לפחות שהציבור יידע על זה.

מר שמואל הרשקוביץ:

שוב בגלל קוצר הזמן קשה מאד להתייחס לכמה דברים שנאמרו כאן ושלדעתי זקוקים לתגובה. כדאי לזכור שהנושא הזה קיבל את ברכתו של היועץ המשפטי לממשלה עם כמה סייגים שכולם הועלו. דבר ראשון נאמר על פיילוט, היו ויכוחים על מי יהיה שם בסוף אבל בסופו של דבר העסק יצא לדרך אחרי שהוא אישר את זה ואמר, כך ייעשה. דבר ראשון שהוא קבע שאם תיאמר אמירה כזו היא תהיה בחקיקה ראשית וכך נעשה. אז אי אפשר לבוא ולדבר על דמוקרטיה ואי אפשר לבוא ולדבר על שקיפות או חוסר שקיפות כשהדבר הזה נעשה בכנסת ישראל נוכח פני העם, דנו בזה, בועדה היו X דיונים, אביב עשה עבודה יפה מאד, באו עשרות אנשים וטענו טענות, מה לעשות זה לא כל העם, זה לא עניין את כולם אז הם לא דיברו על זה. אבל היתה שקיפות מלאה, שום דבר לא היה מחתרתי. דבר נוסף באים בטענות שהכנסת לא עובדת מהר, אז מה קרה? במקרה הזה דחקנו, עשינו וזה עבד. כולם מכירים את מנגנון העבודה בממשלה ובכנסת ויודעים שאם יש בסופו של יום מישהו שרוצה לדחוף נושא הוא דוחף אותו, אף אחד לא עוצר אותו. וזה מה שקורה ועובדה, נדחפנו בשכל לא בהשתלחות פראית בכל מי שטען טענות הפוכות, קיבלנו, הקשבנו, הפנמנו, תיקנו ובסופו של דבר יצא חוק מאוזן. את הנקודה הזאת אסור לשכוח.

כרמית גיא:

נדמה לי שאנחנו באמת מדברים בשאלת האיך ואני חושבת שאין ויכוח אבל עיקר הויכוח הוא על הלמה ולא על האיך.

מר שמואל הרשקוביץ:

על הלמה רק צריך לוותר בבתי הסוהר כל הקבוצה הזאת כאן צריכה לעשות טיול מאורגן בבתי הסוהר ואחרי זה לחזור לכאן לדיון נוסף ואז להבין זאת מציאות מאד מאד לא קלה .

פרופ' יצחק גלנור:

שאלה קצרה, נניח שאני נותן לך את הכסף, אתה בוחר בין שיפור בתי הסוהר הקיימים ברמה של בית הסוהר הניסויי לעומת ההפרטה. מה היית בוחר?

מר שמואל הרשקוביץ:

אז בוא אתן לך תשובה קצרה. אני הייתי לוקח את החישובי עלות של תיקון בתי הסוהר הקיימים ואני מודיע לך שאין לך כסף לתת לי למען העניין הזה. יותר מזה, אני זוכר את אליקים רובינשטיין כותב מכתב שהוא ביקר....

פרופ' יצחק גלנור:

אבל אני נותן לך את הכסף.

מר שמואל הרשקוביץ:

אתה לא נותן לי את הכסף כי אתה לא יכול לתת לי אותו כי אני צריך לקחת לשקם חצי מבתי הסוהר. אנחנו גם מדברים על עיקרון של משהו היפותטי ואני אתן לך דוגמא קטנה. אליקים רובינשטיין בזמנו כתב מכתב ואמר, ביקרתי בכמה בתי מעצר, חבר'ה, זה לא ראוי לבני אדם. מה המשמעות היתה? הלכנו לראות מה קורה ופתאום אנחנו מתעוררים ואומרים, וואלה הוא צודק, צריך להפוך את כל בתי המעצר האלה מקצה לקצה. אין גבול ליכולת הזאת.

פרופ' יצחק גלנור:

אני רוצה לברר את עמדתך העקרונית ואתה מסרב. נניח לרגע שאליקים היה מקבל או אתה היית מקבל וישנה הברירה הזאת. אתה יכול לשפר את בתי הסוהר הציבוריים הקיימים לרמה האידיאלית הזו. במה אתה בוחר?

מר שמואל הרשקוביץ:

אז אתן לך תשובה. אני הייתי הולך על ניסוי מבוקר כמו זה ובודאי נכנס לאיזה שהוא הליך של שיקום וחלק מבתי הסוהר נפתר מהם בכלל ולא משקם אותם. נאמרו פה כמה דוגמאות, אני לא רוצה לעבור עליהן אבל כשמדברים על בזק על ירידה בתחרות מבחינת עלויות וכו' אסור לשכוח גם שהטכנולוגיה השתנתה. אתה היום מדבר על יכולת לדבר באפס עלות בעצם עם חוץ לארץ ומה שמוביל אותך זה קצת. יש במדינת ישראל איזה שהיא גישה שבעצם פוסלת ללמוד מהעולם, יש פה דוגמאות, יש פה אנשים שמתמחים בהפרת בתי סוהר, אני לא. אבל לדוגמא, הביאו לכאן תוכניות נוספות ששנויות במחלוקת בצורה כזו או אחרת. הביאו לפה חוצה ישראל חברה מחוץ לארץ עשתה פה את העבודה בעיקר, אנחנו מדברים על נושא של תוכנית

ויסקונסין, כן טוב או לא טוב, עובדים מחוץ לארץ. הרעיון אומר שטיפש לומד מנסיונו וחכם לומד מנסיונם של אחרים. אנחנו רצינו להיות קצת חכמים ובעדינות רבה לנסות להתקדם.

מר חמי דורון:

אני רוצה להסכים שמבחינה פרוצדורלית הפרוצדורה עבדה. זה נכון. מבחינה פרוצדורלית של התהליך החקיקתי זה עבד אבל השאלה היא גם מהותית ולא רק פרוצדורלית. ולשם ההבנה של הנושא המהותי חברי הועדה ביקשו חומר על סמך מה אתם מבססים את הטענות שלכם, על מסך אתם באים עם קביעות כאלה או אחרות, שום חומר לא קיבלו. שום חומר. ביום הדיון, ביום האחרון אחרי שעשינו צעקות קשות קיבלנו 3 קלסרים לקרוא ממש לפני הדיון. זה היה לדעתי הליך מבזה. ובהתייחס למה שאמר עו"ד מיכאלי, כשמדברים על הנושא של סמכות שלטונית ברשויות מקומיות פקחי העירייה שצריכים לרשום לכם את הדוחות, גם כשהם עובדי קבלן הם נחשבים עדיין עובדי עירייה משום שאחרת אין להם סמכות להטיל דוחות לא על פי חוק עזר עירוני ולא על פי החוק הכללי. ולכן הם עובדי עירייה אז לסוהרים עושים אותם לגמרי אחרת? אני כבר לא מבין את זה.

ניצב בדימוס חנה קלר:

השאלה אם להפריט בתי סוהר או לא היא לא נולדה פעם ראשונה בתקופתו של השר עוזי לנדאו. אלא היא התחילה הרבה שנים קודם. ואני חושבת שלאורך השנים עד שהגיעו להפעלת החקיקה הוא מבטא בדיוק את אותן התלבטויות ששמענו כאן. למשל יום עיון היו 3 ימי עיון שלצערי לא היתה להם את התהודה הציבורית למרות שהוזמנו אליהם עיתונאים כאשר פרופ' בן עמי זימן גם אנשי אקדמיה וכל מי שרצה להופיע שם הופיע. היו שרים שחשבו שלפי השקפת עולם הם לא מוכנים ללכת למהלך הזה, היו כאלה שחשבו למשל השר קהלני אמר, אם הם יכולים להתנהל למה אנחנו לא יכולים להתנהל. אבל כשהגיעו מים עד נפש ואני חושבת שד"ר עוזי לנדאו ביטא את זה וצריך לחשוב בין אולי סיכוי לרווחה לאותה אוכלוסייה ענייה לבין באמת פקיעת העקרונות ואם יורשה לי, אני מבחינה אישית מתנגדת, הלוואי ולא היינו מגיעים למצב הזה. דבר אחד אני כן יכולה לומר, שמי שהגיעו להליך ההפרטה אחרי שקיבלו מקבלי המדיניות את אותה החלטה, גם במשרד לביטחון הפנים עם משרד המשפטים ועם כל הגורמים נעשתה עבודה שאני חושבת שהיא עבודת קודש בהיבט הזה האם אנחנו נצליח שלא יפגעו זכויות האסירים וכמה שפחות לפגוע באותו מרקם שבאמת סמכויות שלטוניות לא צריכות להינתן למי שאינו מהמדינה. ימים יגידו אם אנחנו הצלחנו, בכל אופן בכלים של החקיקה ושל כל התנאים נדמה לי שעשינו את המיטב כמה שיכולנו.

עו"ד יובל שלהבת:

נדמה לי לפעמים כשדנים על זה שאנחנו שוכחים שהפגיעה האמיתית באסירים לא קשורה בכלל לדבר הזה. הפגיעה האמיתית באסירים זה בגלל עצם המאסר שלהם, עצם שלילת החופש שזו החלטה שעשו בתי המשפט המוסמכים במדינת ישראל והיא לא קשורה עכשיו לשאלה באיזה בית סוהר הם נמצאים. זאת הפגיעה האמיתית שלהם מאשר אצל מי השניצל גדול יותר

ב- 25 אחוז או יותר קטן מ- 25 אחוז. בעיני הבעיה היא גם פחות מה שהציג חברי עו"ד מיכאלי, הסוהר שמרים את האלה משום שדומני שלא לסוהר ולא לאסיר יש אינטרס להרים אלה. אין שום רווח בלהרים אלה, להפך, הם רק כיולים להפסיד מהדבר הזה ולא שם הבעיה. נדמה לי שמתנגדי הפרטה חוששים מבחינתם בצדק מהכניסה של השיקול הכלכלי אבל לא לסוהר שמרים את האלה אלא לקביעת המדיניות. ופה אני חוזר למה שאמרתי מקודם. זה לא המוצר הציבורי היחידי שעבר הפרטה. הביטחון במדינת ישראל הופרט כבר מזמן, בכל קניון שאנחנו ניגשים השומר שיש הוא אדם פרטי נושא נשק שכולנו רוצים שכשיבוא מחבל הוא יוציא את האקדח שלו ויירה בזה וזה אדם פרטי.

כרמית גיא:

וזה גם אדם פרטי שמקבל שכר שאלוהים ישמור.

עו"ד יובל שלהבת:

והמעסיק שלו אין לו שום הגבלה חוקית איך הוא מנחה אותו. המבחן האמיתי בעיני הוא בשאלה אחת וזה איזה שיקול דעת מעבירים לזכיון. הזכיר פרופ' בן בסט את הנושא של המדיניות ופה בעיני הדבר העיקרי שהמדינה עשתה זה שהיא לא העבירה את שיקול הדעת. הזכיון אפילו לא מציע חלופות. הוא עושה את ההוראות שהוא קיבל מהמדינה.

כרמית גיא:

חברים, בזה אנחנו סוגרים את הדיון. תודה רבה לכולם.